

Idyma Akyaka Kalesi Roma Dönemi İthal ve Yerel/Bölgesel Kırmızı Astarlı Seramikleri

Idyma Akyaka Castle Roman Period Imported and Local/Regional Red Slip Wares

Billur TEKKÖK-KARAÖZ* - **Deniz TAMER**** - **Ebru KIRKANLI*****

Öz

Idyma antik kenti, günümüzde Muğla ili, Ula ilçesi, Akyaka beldesi sınırları içinde kalmaktadır. Kentin Azmak kıyısında Bizans Dönemi'ne tarihlenen bir kale yapısı yer almaktadır. Idyma Akyaka Kale Kazısı çalışmalarında sarnıç sistemi, ana kapı girişleri, kuleler ve farklı fonksiyonlarda kullanıma sahip mekanları kapsayan kale mimarisini oluşturan öğelerden kalenin inşa ve kullanım evrelerini gösteren seramik buluntuları ele geçmiştir. Idyma Kalesi'nin modern seyyah ve araştırmacıların da belirttiği üzere Roma Dönemi yerleşim alanının üzerine kurulduğu ve kentin bu bölgesinde yerleşimin 8. yüzyıla kadar devam ettiği Roma Dönemi'ne tarihlenen İtalyan, Kıbrıs ve Doğu Sigillatları ile Afrika, Foça Kırmızı Astarlı seramikleri, Knidos kökenli ve yerel/bölgesel kökenli seramikler üzerinden kanıt bulmaktadır. Seramik buluntular yapının bulunduğu alanın Roma Dönemi'nde kullanımını göstermesi ve kronolojiye bağlı olarak kentin ticari ilişkiler kurduğu merkezlerin değişimini göstermesi açısından da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: *Idyma Kalesi, Sigillata, Kırmızı Astarlı Seramikler, Idyma Yerel Üretim Seramikler, Karia Bölgesel Üretim Seramikler.*

Abstract

The ancient city of Idyma is located within the borders of Akyaka town, Ula district of Muğla province today. The ceramic finds presented here come from the Idyma/Akyaka Castle dating back to the Byzantine Period which is located on the Azmak coast of Akyaka. The ceramics from the cistern, main gates, towers and architectural units of the castle allow us to determine the construction and usage phases of the castle. Eastern Sigillatas, red slip wares, Knidian and local/regional wares dating to the Roman Period prove that Idyma Castle was built on the Roman Period settlement area, as stated by modern travelers and researchers, and the settlement in this part of the city continued until the 8th century. The ceramic finds are also important in terms of inhabiting in the Roman Period and proving the change of the centers with which the city established commercial relations depending on the chronology.

Keywords: *Idyma Castle, Sigillata, Red Slip Wares, Idyma Local Wares, Carian Regional Wares.*

* Prof. Dr., Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, SBE Sanat Tarihi ve Müzecilik Ana Bilim Dalı, Müzecilik Yüksek Lisans Koordinatörü, Ankara.

© 0000-0001-8943-0215 | tekkok@baskent.edu.tr

** Dr., Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

© 0000-0002-4962-264X | deniztamerr09@gmail.com

*** Ph.D., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, Konya.

© 0000-0002-6501-1515 | ekirkanli@gmail.com

Giriş¹

Antik Dönem’de Karia Bölgesi içerisinde, Keramikos (Gökova) Körfezi’nin kuzeydoğu ucunda yer alan Idyma kenti kuzeyde Mobolla (Muğla), doğuda Kallipolis (Kızılkaya), batıda Keramos (Ören) kentleri ile sınırdadır² (Bkz. Harita 1). Günümüzde Muğla İli, Ula İlçesi, Akyaka Beldesi sınırları içinde Kozlukuyu (Gökova) Mahallesi’nin kuzeyinde yer alan Küçük Asartepe’nin yamaçlarında kurulmuştur³ (Fig 1). Tepenin zirve kısmına doğru teras duvarları üzerinde akropolis ve doğusunda yer alan kentin nekropolü, Hellenistik Dönem ile birlikte kentin batıya doğru genişlemesiyle batıda Sakar Tepe’ye kadar devam eder. Bean ve Cook, Roma Dönemi’ne ait bir kalıntı bulunmadığını belirtmelerine karşın⁴ İren tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında Akyaka’nın batısında Bitli, Çöplük, Derince ve Obruk’daki tepelerde bulunan askeri kuleler, çiftlik evleri⁵ ve oda mezarı⁶ Hellenistik ve Roma dönemlerinde kentin territoriumunun batıya doğru genişlediğini göstermektedir. Aziz Kosmas ile ilgili olabileceği belirtilen üç apsisli bir bazilikaya ait kalıntılar kentin Bizans Dönemi’nde de devam eden iskân sürekliliğine kanıt oluşturmaktadır⁷.

Fig. 1. Idyma Kalesi Lokasyonu

Idyma’nın adına ilk kez MÖ 453-452 yılında Attika-Delos Deniz Birliği üyesi olarak ödediği vergi kayıtlarında rastlanmaktadır⁸. III. Aleksandros’un Batı Anadolu’yu ele geçirmesiyle Makedon Krallığı’na geçen şehrin MÖ 3. ve 2. yüzyıllarda Rhodos Peraiasi’nin bir parçası olduğu ve Makedon krallıkları arasında Roma hakimiyetine

¹ Idyma antik kenti seramikleri üzerinde çalışma ve yayın yapmamıza izin veren kazı başkanı Prof. Dr. Abdulkadir BARAN’a en içten teşekkürlerimizi sunarız.

² Gürbüzer 2006, 19.

³ İren – Gürbüzer 2005, 9.

⁴ Bean – Cook 1957, 69.

⁵ İren ve Gürbüzer 2006, 9, 10.

⁶ Gürbüzer 2006, 20.

⁷ Bean – Cook 1957, 71.

⁸ Meritt v.d. 1950, 23, 240; Meiggs 1972, 526.

kadar el değiştirdiği bilinmektedir⁹. MO 129 yılında Karia, Roma egemenliğindeki Asia eyaletine dahil edilmiřtir¹⁰.

Diehl ve Cousin'in Idyma'nın Roma Dönemi'nde, çevresindeki yerleşimlerle bir federasyona sahip olduğunu gösteren bir yazıt bulmalarıyla, kentin konumu da belirlenebilmiřtir¹¹. Strabon'un Bargasa olarak bahsettiği yerin Idyma antik kenti olduğu kanıtlanmıştır (Strab. Geog. XIV. 2. 15 c. 626). MS 2. yüzyıla tarihlenen Ptolemaios'un *Geographia* isimli atlasında Karia kentleri arasında Idyma'da yer alır (Ptol. Geogr. V. II. 20). MS 6. yüzyılda Stephanos Byzantios'un *Ethnica* adlı coğrafi sözlüğünde Idyma; Idymos Nehri kenarında bulunan kent olarak geçer (Steph. Byz. Ethnica I326. 21). Doğu Roma İmparatoru VII. Konstantin (MS 913-959) Doğu Roma İmparatorluğu'nun askeri eyaletleri üzerine yazdığı *De Thematibus* adlı eserinde Knidos'un doğusunda Oidimos körfezinin bulunduğunu belirtir (Cons. Porph. De Thema. 37, Lib. 1. 8). Fraser ve Bean Oidimos körfezini Idyma olarak tanımlamıřlardır¹².

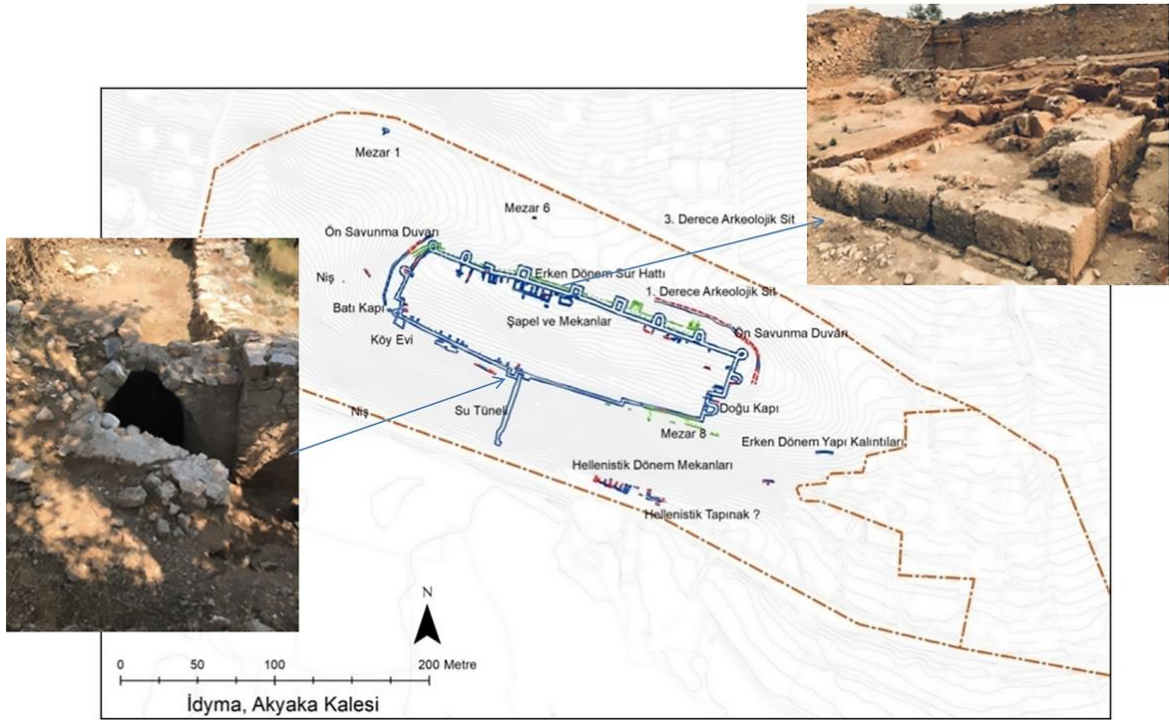

Fig. 2. Idyma Kalesi Planı (Idyma Kazı Arşivi)

Türklerin Karia'daki Bizans yerleşmelerine akınlar gerçekleştirilmesi üzerine 12. yüzyılın ikinci yarısında Bizans imparatoru I. Manuel Komnenos Dönemi'nde (MS 1143-1180) sınır bölgeleri ve kıyılarda savunma amacına yönelik olarak kaleler inşa edilmiřtir¹³ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nden Prof. Dr. Abdülkadir Baran tarafından 2020 yılında Akyaka Kalesi'nde başlatılan kazı çalışmaları 2021-2023 yıllarında Idyma ana kentini kapsayacak şekilde genişletilmiřtir¹⁴ (Fig 2).

Makalenin içeriğini Idyma Kalesi'nde bulunan MÖ 1. yüzyılın ikinci yarısından MS 7. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar olan bir kronolojik aralığı kapsayan Roma ve

⁹ Magie 1950, 879, 1030; Gabrielsen 2000, 153-156.

¹⁰ Kaletsch 1999, 275.

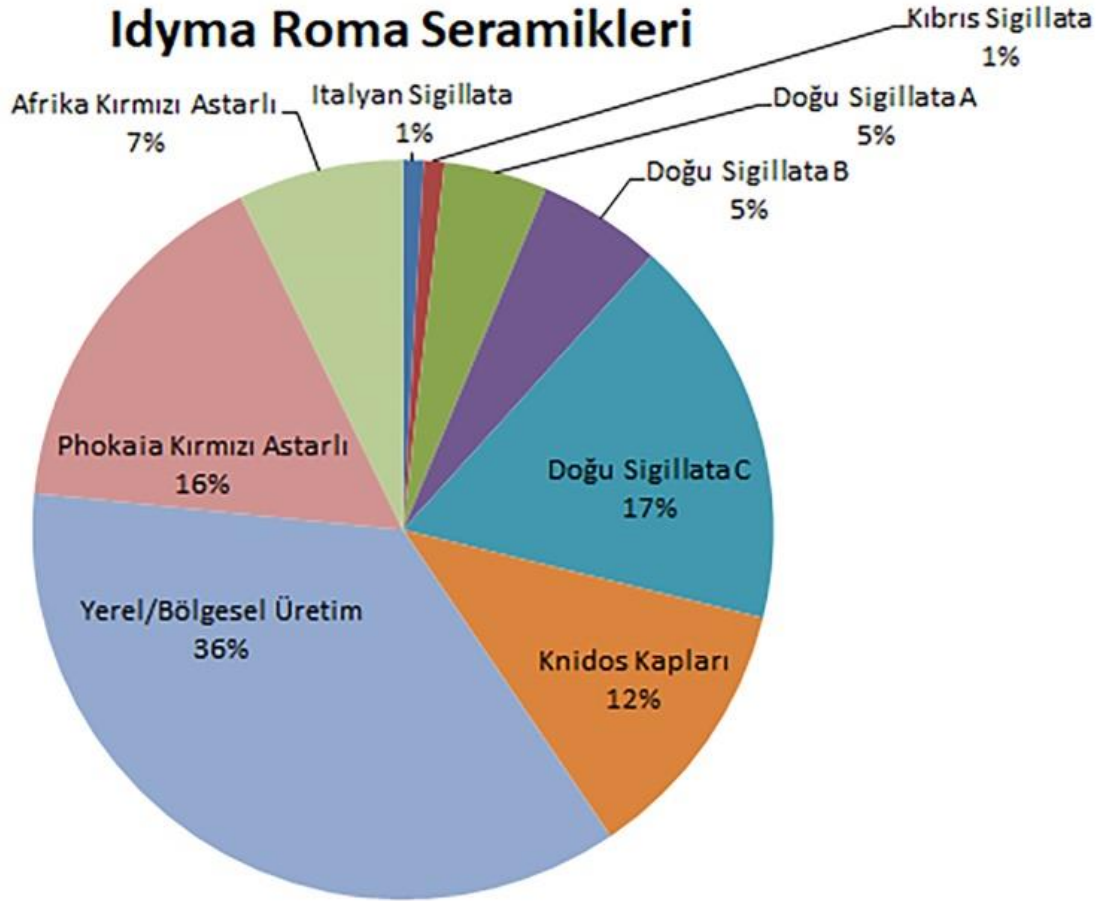
¹¹ Diehl – Cousin 1886, 429.

¹² Fraser – Bean 1954, 60.

¹³ Wittek 1967, 4.

¹⁴ Baran 2023, 9-11.

Geç Roma dönemine ait ithal ve yerel/bölgesel üretim kırmızı astarlı seramikler oluşturmaktadır. Kataloğa alınmış olan tüm parçalar üzerinden oransal dağılım yapılmıştır. Buna göre; Kale kazılarında ele geçen sekiz ithal grup içerisinde batı kökenli sigillatalar sadece İtalyan sigillataları ile temsil edilmekte olup bunların oranı %1'dir. Ele geçen diğer ithal seramikleri Doğu Sigillata A (%5); Doğu Sigillata B (%5); Kıbrıs Sigillatası (%1); Doğu Sigillata C (%17); Knidos üretimi kaplar (%12); Phokaia Kırmızı Astarlıları (%16); Afrika Kırmızı Astarlıları (%7) ve geri kalan en önemli ve en yoğun grubu ise yüzde %36'lık oranla Ege-Karya bölgesi yerel/bölgesel üretim kırmızı astarlı kaliteli seramikler oluşturmaktadır.

DOĞU SİĞİLLATA A

DSA'ların MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı görüşü yaygındır¹⁵. DSA'ların üretim yeri ile ilgili olarak Lund Kuzey Suriye kaynaklı olduğunu ve buradan Orontes-Asi Vadisi'ne dağıldığını düşünebileceğini belirtir¹⁶. Schneider analiz sonuçları üzerinden Suriye-Lazkiye/Latakia ile Türkiye Tarsus arasında kıyı şeridinde bir bölgede üretilmiş olabileceklerini belirtir¹⁷.

Dar kaideli dik ağızlı geniş tabaklar Hayes Form 3, sığ ve masif halka kaideli, tondoda kalan kısmı hafif içe girinti yapan kenara doğru giderek kalınlaşan

¹⁵ Slane 1997, 257-264.

¹⁶ Lund 2005, 234, 237.

¹⁷ Schneider 1995, 416.

zeminlidir. Genel olarak erken örnekler iyi biçimlendirilmiş ucu dışa çıkıntılı kaideli, Augustus versiyonları ucu pahlı dış yüzü düzleştirilmiş kaidelidir¹⁸. Idyma'da Augustus versiyonlarına ait kaide parçaları bulunmuştur (Kat. no 1 - Fig. 3.1).

İlk olarak MÖ 130 civarında ortaya çıkan, Delos'ta daha sonraki tarihlere ait kontektlerde oldukça yaygın bulunan ve Geç Augustus Dönemi'ne kadar üretimde kalan geniş kaideli, dik ağızlı tabakların Hayes Form 4'ün Idyma'da daha küçük boyutlu veriyonuna ait¹⁹ düz zeminli (Kat. no 2 - Fig. 3.2) ve kademeli bir zemine sahip (Kat. no 3 - Fig. 3.3) kaide parçaları bulunmuştur.

Diğer formlara göre çok daha az bulunan dışa doğru genişleyen düz gövdesiyle çan formu oluşturan, düz zeminli, sığ halka kaideli kupalara²⁰ Hayes Form 42'ye ait Idyma'dan bir kaide örneği (Kat. no 4 - Fig. 3.4) ele geçmiştir.

Idyma'dan ele geçen DSA grubuna ait örnekler genel olarak değerlendirildiğinde özellikle Pergamon sigillatalarında da benzer formları bilinen ve Batı Anadolu kazılarında oldukça fazla sayıda bulunan dik ağızlı tabaklar ve bunların Ege Bölgesi'nde birçok merkezde bulunan yerel üretimlerine ait örneklerle karşılaşılır. Diğer formlara göre çok daha az bulunan çan formu kupaya da rastlanmıştır. Buluntular MÖ 1. yüzyılın sonu ile MS 1. yüzyılın başı arasında, Augustus Dönemi'ne tarihlenmektedir.

DOĞU SİĞİLLATA B

Hayes DSB türünde seramiklerin Batı Anadolu'da üretildiği merkezi, Tralleis olarak göstermektedir²¹. Formların daha erken ve daha kaliteli olanları DSB-1, daha geç ve daha kaba yapılmış olanları DSB-2 olarak ikiye ayrılmıştır²².

Augustus Dönemi'nden başlayarak MS 75 yılına kadar üretilen DSB-1 grubu sigillatalarına²³ ait Idyma'da tek bir form bulunmuştur. Düz dipli, dışa açılan kenarlı, sığ ve geniş tabaklara Hayes Form 18'e ait MS 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen²⁴ bir ağız parçası ele geçmiştir (Kat. no 5 - Fig. 3.5).

MS 75-150 yılları arasında üretilen DSB-2 sigillatalarına²⁵ ait Idyma'da dört form bulunmuştur. Dışa çekik ağızlı, kısa dışbükey profilli gövdeli, hafif belirginleştirilmiş ya da kendinden kaideli sığ tabak formuna Hayes Form 55'e ait MS 1. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen²⁶ bir ağız parçası ele geçmiştir (Kat. no 6 - Fig. 3.6).

Düz dipli, içe dönük kenarlı, geniş tabakların Hayes Form 60'ın cidar kalınlığı daha fazla olan B alt tipine ait²⁷ Idyma'dan tam bir profil veren tek bir örnek ele geçmiştir (Kat. no 7 - Fig. 3.7).

Dışa çekik ağızlı, derin kaselerin daha büyük ve derin, hafif yuvarlatılmış gövdeli alt tipine Hayes Form 76B'ye ait²⁸ bir ağız parçası bulunmuştur (Kat. no 8 - Fig. 3.8).

¹⁸ Hayes 2008, 21, 23; Hayes 1985, 14.

¹⁹ Hayes 2008, 23, 24.

²⁰ Hayes 1985, 32; Hayes 2008, 27.

²¹ Hayes 1972, 10, dn. 1; Tekkök-Biçken 1996, 52-53, dn. 143-144; Tekkök - Pernicka 2012, 346. Notion'da KAI/CAPIΣ baskılı B grubu sigillata bulunmuştur. Baskıda Tralleis'in bir dönem ismi olan Kaiserz yazmaktadır. Hayes bütün bu verilerden dolayı üretim merkezi olarak bu kenti işaret etmektedir. Son yıllarda kentte yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen veriler de bu doğrultudadır Civelek 2010, 171-172; Takaoglu 2006, 263-267; Erol 2004, 19, dn. 63.

²² Hellström 1965, 32.

²³ Hayes 1985, 49-51. ES-B1 grubu sigillataları kalıpla yapıldıkları için de keskin hatlı formlar çoğunluktadır Hayes 1973, 453.

²⁴ Hayes 1985, 57, Tav. XII. 12.

²⁵ Hayes 1985, 51, 52. Formlar genellikle ES-B1 örneklerinin basit tekrarları durumundadır. Yeni tipteki formlar, sade ve daha büyük ölçülerde yapılmışlardır Hayes 1973, 453.

²⁶ Hayes 1985, 62, Tav. XIII. 18.

²⁷ Kalınlaştırılmış ağızlı, kenarı hafifçe aşağı sarkık örnekler formun geç grubunu oluşturmakta olup MS 2. yüzyılın ikinci çeyreği ve aynı yüzyılın ortasına tarihlenmektedir Hayes 1985, 64; Tav. XIV. 7.

Dışa uzantılı ağız kenarlı, düz ve yatay dudaklı, yuvarlak gövdeli, alçak halka kaideli sıg kase formuna Hayes Form 80'e ait MS 80 – 150 arasına tarihlenen²⁹ bir ağız ve tam bir profil veren iki örnek ele geçmiştir. Tam profil veren parça, formun karakteristik özelliği olan tondo merkezinde yer alan kademeli yivlere sahiptir (Kat. no 9, 10 - Fig. 3.9, 10).

Idyma'dan ele geçen DSB grubuna ait seramikler Batı Anadolu'da birçok merkezde rastlanan oldukça yaygın görülen tabak ve kase formlarından oluşmaktadır. Nadir görülen tek örnek Form 55'dir.

İTALYAN SİĞİLLATA

Idyma'dan ele geçen dik kenarlı, düz zeminli, yüksek ayaklı tabağın üretimi Augustus Dönemi'nde başlayıp MS 30'da sona eren İtalyan atölyelerinin üretimi Conspectus Form 20 tabaklarının üçüncü alt tipine aittir³⁰ (Kat. no 11 - Fig. 3.11). Loeschke Haltern Service IV, Kenrick Sidi Khrebish Group B, Goudineau Bolsena Series A grubundadır. Idyma örneği, dışta ağız üstünde ve altında ikili dışbükey silmeler ve arasında rulet motifi ile dekore edilmiş olup ağız üstünde yiv, içte yivlerle sınırlanan içbükey silmeye sahiptir³¹.

Düzenli olarak Ege pazarlarına ihraç edilen Arretine seramiklerinin³² Idyma'dan ele geçen tek örneğidir.

KIBRIS SİĞİLLATA

Kıbrıs Sigillatalarına MÖ 1. yüzyıl boyunca oldukça nadir rastlanmaktadır (Kıbrıs'ın genelinde değerlendirme yapmamıza olanak sağlayan Paphos'dan ele geçen Kıbrıs Sigillataları'nın gösterdiği üzere). Augustus Dönemi'nde durum aniden değişerek, Kıbrıs Sigillataları DSA grubundan yerel pazar payının büyük çoğunluğunu devralır. Pazar hakimiyetini MS 1. yüzyıl ve MS 2. yüzyılın erken tarihleri boyunca devam ettirerek³³, MS 150'den sonra gerilemeye başlar. MS 2. yüzyıla ait tahribat tabakaları, P40 formu da dahil olmak üzere yalnızca dört kap formunun yaygın olarak kaldığını göstermektedir³⁴.

P40 formu kenarı yivli ve üstte dışbükeylik oluşturan kalınlaşan bir ağza sahiptir. Kenar gövdeden girintili dışbükey bant ile ayrılmıştır. Alt gövde halka kaideye doğru daralarak konik bir profil oluşturur. Gövdenin üst kısmı ve ortası rulet ile bezelidir. 37-40 cm ve 19-22 cm ağız çapına sahip formun daha da küçük boyutlu versiyonları da bilinmektedir³⁵.

İdyma'dan Hayes Form P40'ların küçük boyutlu versiyonlarına ait tek bir örnek ele geçmiştir (Kat. no 12 - Fig. 3.12). Arkaik Çağ'dan beri Kıbrıs bağlantılı ticaret rotasında olan Gökova Bölgesi'nde nadir bulunan örneklerden biridir.

²⁸ MS 100-150 aralığına tarihlendirilmiştir Hayes 1985, 68, 69, Tav. XV. 11; Atina buluntuları içerisinde bulunan forma ait bir örnek Hayes tarafından geç MS 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Hayes 2008, 160, Fig. 13. 421; Erol tarafından Tralleis buluntuları arasında yer alan parçalar üzerinden formun MS 2. yüzyıl içerisinde devam eden geç Tralleis üretimlerinin varlığı da belirtilir Erol 2004, 40, 41, 130, 131, Lev. 23. Çiz. 114. İdyma'dan ele geçen örneğin hamur ve astar yapısında gözlenen bozulmalar MS 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlenen geç bir üretim olduğunu göstermektedir.

²⁹ Hayes 1985, 69, 70, Tav. XV. 15.

³⁰ Ettliger v.d. 1990, 86.

³¹ Ettliger v.d. 1990, 87, Taf. 18. Form 20.3.1.

³² Hayes 2008, 42; Mitsopoulos-Leon 1991, 123-130.

³³ Kition-Bamboula liman dolgusunda ve Kition-Kathari'nin çeşitli tabakalarında bulunan malzeme, Kıbrıs Sigillatalarının MS 2. yüzyılın ilk yarısında pazara büyük ölçüde hakim olduğunu göstermektedir Marquié 2002, 293.

³⁴ Hayes 1991, 38; Hayes 1985, 80.

³⁵ Hayes 1991, 45; Hayes 1985, 88. Marina'da formun küçük versiyonuna ait örnekler MS 1. yüzyılın ortalarında görülür ve MS 2. yüzyıl boyunca da devam eder Daszewski 1995, 30.

DOĞU SİĞİLLATA C

Çandarlı seramikleri MS 2. yüzyılın 2. yarısı ile MS 3. yüzyılın ilk yarısı arasında Ege Havzası'nın tamamına yayılmış ve MS. 3 yüzyılın ortalarında Afrika Kırmızı Astarlıları yaygınlaşana dek ciddi bir rakibi olmamıştır³⁶. Idyma'dan DSC'lerin geç formlarına ait (Form 1-5)³⁷ parçalar ele geçmiştir.

Gelişimi, MS 2. yüzyılın ortalarından 3. yüzyıl ortalarına kadar olan dönemi kapsayan dışa genişleyen, masif köşeli ağızlı derin kaselere³⁸ Hayes Form 1'e ait tek bir kaide-alt gövde parçası ele geçmiştir (Kat. no 14 - Fig. 3.14).

MS 2. yüzyıl ortasından 3. yüzyıl başına kadar gelişen dışa genişleyen, yuvarlatılmış ve kalınlaştırılmış ağızlı sığ kaselere³⁹ Hayes Form 2'ye ait 2 tanesi belirgin yuvarlatılmış, 2 tanesi yassı olmak üzere⁴⁰ toplam dört ağız ve üç kaide parçası ele geçmiştir (Kat. no 15-18 - Fig. 3.15-18).

Loeschcke Tip 19'un⁴¹ (Kat. no 13 - Fig. 3.13) devamı olan MS 2. yüzyılın ortalarından 3. yüzyıl ortalarına kadar olan kontekstlerde oldukça yaygın rastlanan yaka ağızlı yarıküresel gövdeli kaselere Hayes Form 3'e ait⁴² bir ağız ve bir kaide parçası ele geçmiştir (Kat. no 19, 20 - Fig. 3. 19, 20).

MS 3. yüzyıla tarihlenen, içe eğik ağızlı, kavisli dipli, halka kaideli, orta-büyük boyutlu sığ tabaklara Hayes Form 4'e ait⁴³ iki ağız, beş kaide parçası ele geçmiştir (Kat. no 21-23 - Fig. 3. 21-23).

MS 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen nadir görülen bir form olan dik kenarlı, halka kaideli küçük boyutlu kaselere Hayes Form 5'e ait⁴⁴ tek bir örnek ele geçmiştir (Kat. no 24 - Fig. 3. 24).

Idyma'dan DSC grubuna giren örneklerin tamamı Çandarlı atölyelerinin geç dönem örneklerinden oluşmaktadır. Gruba ait en yaygın seramik buluntusunu Hayes Form 2 ve 4'ler oluşturur. Oldukça nadir bulunan Hayes Form 5'e ait tek bir örnek ele geçmiştir. Örneklerin tamamı Idyma Kalesi'nin güney yamacından ele geçmiştir. MS 2. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 3. yüzyılın son çeyreğine kadar yoğun bir iskân gördüğü bu gruba ait buluntu yoğunluğundan anlaşılmaktadır.

³⁶ Hayes 1972, 317.

³⁷ Çandarlı atölyeleri MS 2. Yüzyıl'ın ortalarından itibaren geç seri olarak tanımlanan yalnızca birkaç basit formun üretimine odaklanmış ve bu formları 150 yıl boyunca bir değişiklik göstermeksizin çok fazla sayıda üretmiştir. Bu dönemde yalnızca yeni form olarak (Form 4, nadir görülen muadili Form 5) tanıtıldı; geri kalan formlar MS 1. yüzyılın sonunda zaten var olan formlardan türetilmişlerdir Hayes 1972, 317.

³⁸ Hayes 1972, 318-319.

³⁹ Hayes 1972, 319, 321.

⁴⁰ Assos'dan ele geçen benzer örnekler Zelle tarafından Schale 10 formunun IV. grubunda değerlendirilmiş olmakla birlikte örneklerin ağız profilinde görülen farklılaşma nedeniyle Group IVa ve IVb olmak üzere 2 alt gruba ayrılmıştır Zelle 1997, 132, 133, 215, Abb. 45. 947, 953.

⁴¹ Idyma'dan Bergama/Çandarlı atölyelerinin üretimi Loeschcke Form 19'a ait tek bir kaide parçası ele geçmiştir. Formun benzer örneği için bk. Tekkök v.d. 2001, 6, 7, Pl. 1. 7.

⁴² Hayes 1972, 321, 320, Fig. 64; Hayes 1985, 78, Tav. XVIII. 3.

⁴³ Hayes 1972, 321, 322, 320, Fig. 64; Hayes 1985, 78, Tav. XVIII. 4.

⁴⁴ Hayes 1972, 322.

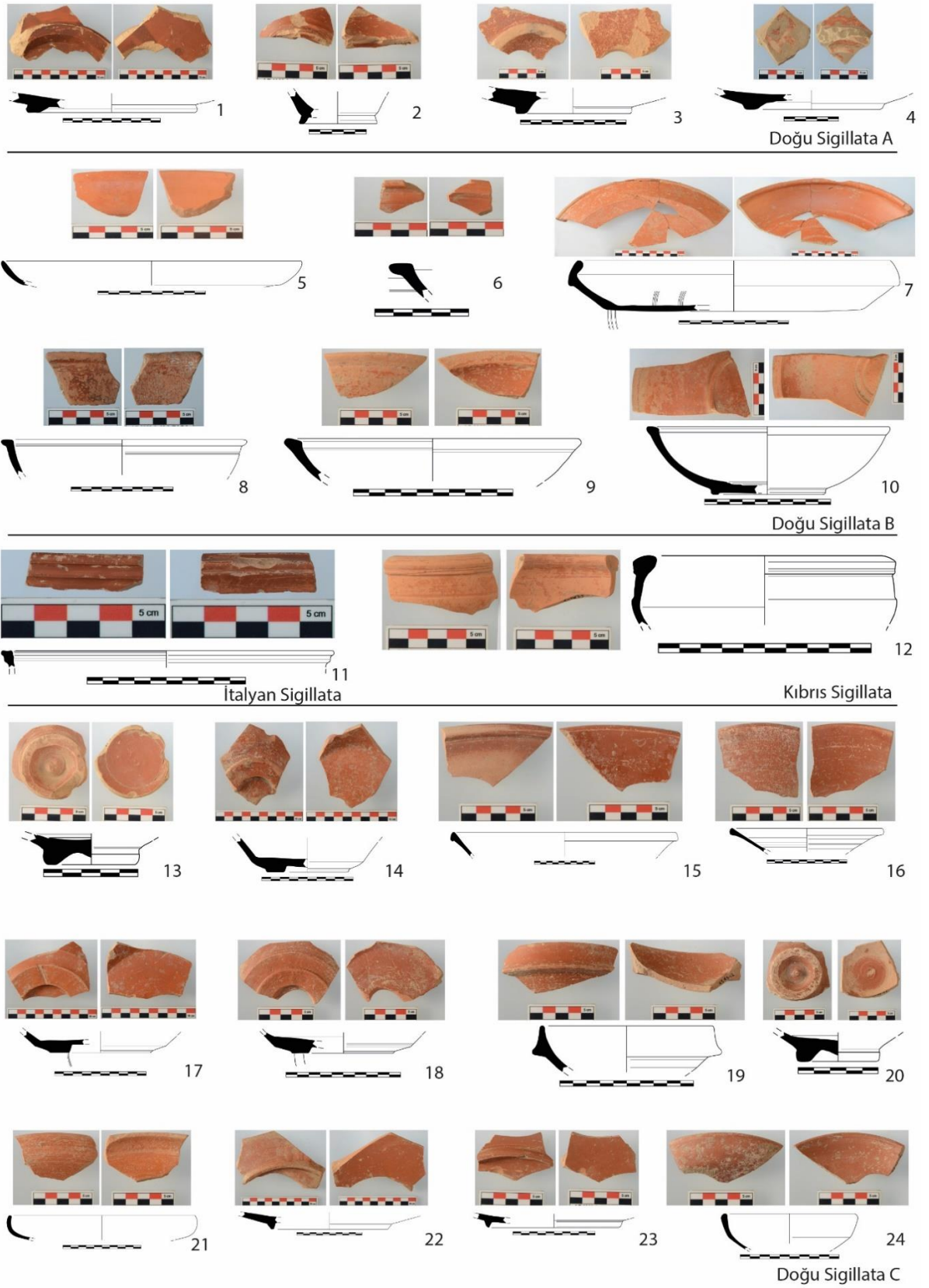

Fig. 3. İdyma Kalesi Kırmızı Astarlı Seramikleri

KNİDOS SERAMİKLERİ

Kuşaklı tabak: Sigillataların keskin karinalı gövdelerini taklid eden, kuşaklı kaselerin genişletilmesi ve sığlaştırılmasıyla oluşturulmuş yerel bir formdur. Halka kaideli, konik alt gövdeli, hafif içbükey kenarlı, keskin karinalı tabak formudur. Roma İmparatorluk Dönemi'nde kulplu ve kuşaklı kaselerden sonra en yaygın servis kapları olup Roma İmparatorluk Dönemi'nde faaliyet gösteren A2 Atölyesi'nde sıklıkla bulunmuştur. 3 alt tipe ayrılmıştır⁴⁵. Idyma'dan MS 1. yüzyılın başlarından MS 2. yüzyılın sonuna dek imal edilen keskin ve gergin hatları ve düzgün uygulanmış astarı ile diğer tiplerden ayrılan ve klasik form olarak tanımlanan A alt tipine ait bir örnek ele geçmiştir (Kat. no 25 - Fig. 4. 25).

Konik Kase: Formun 3'te 2'sini oluşturan konik alt gövde, dik kenarlı kaselerin karakteristik özelliğini oluşturur. Form detaylarda, özellikle kenarda görülen farklılıklara bağlı beş alt tipe ayrılmıştır. Idyma'dan ele geçen ağız-gövde parçası belirgin form özellikleri ve oranlarıyla Knidosta üretilen diğer konik kaselerden ayrılan halka kaideli ve kısa kenarlı A varyantına aittir. Kenar yüksekliği kaseinin toplam yüksekliğinin dörtte ya da altıda biri kadardır. Form Augustus Dönemi'nde üretilmeye başlar ve MS 75'e kadar devam eder⁴⁶ (Kat. no 26 - Fig. 4. 26).

Skyphos: Idyma'dan ele geçen skyphoslar içe eğik yüksek kenarlı, kalınlaştırılmış dudağa sahip, konik alt gövdeli, bodur bir forma sahip Kögler'in C-D tipi ile aynı profil özelliklerine sahiptir. Kenar - gövde birleşiminin hemen üstündeki iki yiv formun karakteristik özelliğidir. Basit halka kaideli olup kaidenin iç yüzü kademelidir. En yüksek noktasına tutturulmuş az çok şekilsiz bir kil parçasına sahip iki basit, yuvarlak ve dikey kulbu vardır. Idyma örnekleri bir ağız, bir kaide ve üç gövde parçasından oluşur⁴⁷ (Kat. no 27-29 - Fig. 4. 27-29).

Dış yüzeyinde aplike sarmaşık yapraklarına sahip form, Pergamon skyphoslarının taklididir⁴⁸. MS 1. yüzyılın ortalarından MS 2. yüzyılın ilk yarısına kadar çok sayıda skyphos parçasının ele geçmesi Knidos'ta yoğun üretildiğini ve kullanıldığını göstermektedir⁴⁹.

Yarımküre yavvan gövdeli kase: Formun en yakın benzerlerini İtalyan ince cidarlı yarımküre kaseler oluşturmaktadır⁵⁰. Yarı küresel gövdeli, dik ağızlı, halka kaideli kaselerin üretimi Augustus Dönemi'nde İtalyan kaselerin, Knidos'a ulaşmasının hemen ardından başlamış ve yüzyılın sonlarına doğru sona ermiştir. Bezemesiz bırakılan kaselerin yanısıra kumlandırılmış yüzeyli örnekleri mevcut olmakla birlikte Idyma'dan ele geçen ağız-gövde parçası üzerinde görüldüğü gibi iç yüzeyi ve dışta gövdenin ortasına kadar parlak, turuncu- kırmızı astarlı daldırma teknikli kaselerde yaygındır⁵¹. Idyma örneği içten ağzın hemen altında yivli, dik kenarlı, küresel gövdelidir (Kat. no 30 - Fig. 4. 30).

II Kulplu kaseler: Dik ya da hafif içe eğik kenarlı, konik alt gövdeli, kenar gövde geçişi belirgin, düğümlü kulplu, halka kaideli kendine özgü bir kase formudur⁵². Knidos'da Roma İmparatorluk Dönemi'nde üretim yapan seramik atölyeleri alanında yer alan A2 atölyesinin atıkları arasında çok miktarda parça ele geçmiştir. MS 2. yüzyılın sonu ile MS 3. yüzyılın başlangıç yıllarına tarihlenen, "Geleneksel tip" olarak tanımlanan Helenistik Dönem örneklerine göre, gergin formun ve kenar gövde geçişinin yumuşadığı, daha dar bir çapa ve daha kalın bir cidara sahip, daha

⁴⁵ Doksanaltı 2006, 381, 382.

⁴⁶ Kögler 2010, 157-159, 569, 570, Abb. 57. Kn. 94.

⁴⁷ Kögler 2010, 116, 117, 566, 567, Abb. 56. Kn. 56-63; 589, 590, Taf. 57. Kn. 297, 298, 302-306.

⁴⁸ Meyer-Schlichmann 1988, 65, Taf. 7. 12 (Form S3).

⁴⁹ Kögler 2010, 118; Kögler 2005, 57.

⁵⁰ Moevs 1973, 176, Pl. 36. Kat. no 324-329 (Form XXXVI).

⁵¹ Doksanaltı 2006, 413, K134.

⁵² Doksanaltı 2006, 224; Doksanaltı 2007, 8; Kögler 2010, 84, 89, 90.

basık ve kısa kulplu formun Roma Dönemi içindeki devamı olan örneklerine ait ince uygulanmış astarlı bir parça Idyma'dan ele geçmiştir⁵³ (Kat. no 31 - Fig. 4. 31).

Dar kaideli, yüksek dudaklıklarlı maşrapa: Küresel gövdeli, içi boş, düz ya da hafif içbükey kaideli, tek taraflı boyundan gövde ortasına bağlanan dikey geniş bant kulplu, içbükey kısa boyunlu, Dışa genişleyen ağızlı bir su kabıdır. Batı Anadolu'da 'Ege Tip' (Phokaia) olarak MS 3. yüzyılın ilk yarısından itibaren yaygınlaşmaya başlamış⁵⁴ ve Knidos atölyelerince MS 3. yüzyıl boyunca üretilmiştir. Bu dönemde çömlek üretiminde meydana gelen kalite düşüşünü yansıtan, testi- maşrapalara ait iki örnek Idyma'dan ele geçmiştir⁵⁵ (Kat. no 32 - Fig. 4. 32).

Lagynos: İçe ve yukarıya çekik ağzın boyunla birleştiği yerde hafif dışa genişletilmesiyle belirgin bir ağız profili oluşturan, içbükey dar ve uzun boyunlu, dışa doğru genişleyen gövdeli şişe-testi formundadır. Dışa doğru genişleyen gövde ile boyun geçişi keskin bir açıyla sağlanmıştır. Ağızdaki çıkıntılı daralma, kontrollü sıvı akışını sağlamaya yöneliktir. Knidos'ta yaygın kullanımı olmayan Roma Dönemi'ne tarihlenen formun benzeri Knossos'ta MS 2. yüzyıl sonu 3. yüzyıl başına tarihlenmektedir. Idyma'dan tek bir parça ele geçmiştir⁵⁶ (Kat. no 33 - Fig. 4. 33). Idyma'da Augustus Dönemi'nden başlayarak MS 3. yüzyıl ortasına kadar üretilen Knidos üretimi açık ve kapalı kap formları bir arada bulunmuştur. MS 3. yüzyılın ortalarında, Knidos Kap Krio terasları ve Dionysos Stoası'nda görülen yangın tabakaları kentin bir yıkıma uğradığını ve bu dönemde seramik atölyelerinin dış pazar hakimiyetini kaybederek ancak iç pazar ihtiyacına cevap verebilecek düzeyde bir üretim yapabildiğini göstermektedir⁵⁷. Idyma'da da MS 3. yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla Knidos ithali seramikler azalmıştır. Bu döneme ait en geç örnekler maşrapalardır. Oldukça nadir formlar olan II Kulplu kaselerin geç örnekleri ile lagynosların kentte görülmesi Knidos'la olan coğrafi yakınlıktan kaynaklanmaktadır.

YEREL/BÖLGESEL ÜRETİM GRUPLAR

Kap-Skyphos: Formun karakteristik özelliği ağız, gövde birleşiminin oluşturduğu "ters S" profili ve yatay bükümlü kulplarıdır⁵⁸. Yerel üretim gerçekleştiren merkezlerden⁵⁹ biri olan Knidos'ta Tip a ve ağzın, doğrusal veya hafif konveks profilli üst gövdeye oturduğu, üst ve alt gövdenin keskin bir kenarla ayrıldığı bikonik, halka kaideli bir kase olan Tip b olmak üzere 2 alt tipi bulunur⁶⁰. Knidos dışında paralelleri nadir görülen varyant b, yerel bir uyarlamadır. İdyma'dan da yerel/bölgesel üretim olarak değerlendirilen b varyantının bir uyarlaması olan Erken İmparatorluk Dönemi üretimi bir örnek ele geçmiştir⁶¹ (Kat. no 34 - Fig. 4. 34). Aynı profil özelliklerine sahip bir diğer örnek ise ağız içe doğru katlanmasıyla küçük bir farklılık göstermektedir (Kat. no 35 - Fig. 4. 35).

II Kulplu Kase: Idyma'dan II Kulplu Kaselerin Roma Dönemi'ne ait Knidos ithallerinin yanında yerel/bölgesel üretim örnekleride ele geçmiştir. Ele geçen 2

⁵³ Doksanaltı 2006, 372. K104c.

⁵⁴ Hayes 1997, 68, 71, Pl. 25.

⁵⁵ Doksanaltı 2006, 389, 390, 593, Kat. no. 337, 338; 638, Kat. no. 494-498; 853, Kat. no. 1782-1785 (K124).

⁵⁶ Doksanaltı 2006, 391, K128; Sackett 1992, 249, 250, 254, Pl. 196. U110.

⁵⁷ Özellikle Dionysos Stoası'nın tahribattan sonra onarılmadan bırakılması ve bu elverişli yerin sadece ön kısmında ya da kaldırılmadan bırakılan yıkıntıların üzerinde basit ölçekli yapıların ancak bir müddet sonra inşa edilmiş olması dikkat çekicidir. Doksanaltı 2006, 18, 19.

⁵⁸ Doksanaltı 2006, 320.

⁵⁹ Formun Akdeniz coğrafyasında birçok farklı merkezde yerel üretimleri yapılmaktadır. Yerel üretimlerin olduğu merkezler için bk. Rotroff 1997, 117, Kenrick 1985, 121; Riley 1979, 282; Harlaut 2002, 272; Elaigne 2002, 160; Negev 1986, 7.

⁶⁰ Kögler 2010, 96, 98, (B.2-3; D.16-17; F.18-19).

⁶¹ Kenrick 1985, 101, 100, Fig. 20. B135.1; Gasperetti 2003, 149, Pl. 92. 31; Gitin 1990, Pl. 35, 11; Kassab-Tezgör 2003, 39, 40, Pl. XXXIII. 2; Sieglin 1913, 146, 147, Abb. 158. 10.

örneğin ortak özelliği kulplarının kenara neredeyse dokunacak kadar yaklaştırılmış olması ve geleneksel örneklerin aksine ağız seviyesine kadar yükseltilmeyerek kenarın ortasına kadar bir yüksekliğe ulaşmalarıdır. Ayrıca kulplar hafif yay şeklini alarak yukarıya çekilmiştir. Örneklerden binin kenarı dik olarak yükseltilmiş ve alt gövde kenar birleşimi çok belirgin çıkıntı yapan bir karinayla vurgulanmıştır (Kat. no 36 - Fig. 4. 36). Diğer örneğin kenarı ise içe doğru hafif eğimlidir. Kenar gövde geçişi keskin olmakla birlikte ilk örnekteki kadar dışa çıkıntı yaptırılarak belirginleştirilmemiştir (Kat. no 37 - Fig. 4. 37). Kapların profil özellikleri ve kulp yapıları Erken İmparatorluk Dönemi'ne işaret etmektedir⁶².

Dik kenarlı küçük halka kulplu konik kase: Yuvarlatılmış ağızlı dik bir kenara ve koni şeklinde düz bir alt gövdeye sahiptir. Gövde kenar birleşimi karinalıdır. Kısa tutulmuş kenarın tam ortasından geçen bir yivle iki parçalı bir görünüm kazandırılarak kenar yüzeyi hareketlendirilmiştir. Idyma'dan forma ait iki örnek ele geçmiş olup birine ait kaide parçası üzerinden formun küçük ve yüksek olmayan bir halka kaideye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Formun karina üzerinde başlayıp, kenar üzerindeki yivin hemen altına tutturulmuş dikey halka şeklinde küçük kulplara sahip olduğu görülmektedir. Form kulpları hariç genel özellikleriyle imparatorluk dönemi II Kulplu Kaselerle benzerdir. Üstü yivli geniş kuplar İmparatorluk Dönemi skyphosları, sürahileri ve kandillerinden bilinmektedir. Formun en yakın benzerleri Knidos'dan Augustus Dönemi'ne tarihlendirilen kulplarının daha büyük olmasıyla Idyma örneklerinden ayrılan halka kulplu kaselerdir⁶³ (Kat. no 38, 39a,b - Fig. 4. 38, 39a,b).

Katlamalı kenarlı yatay kulplu tabak: Hellenistik Dönem'de Atina'da yaygın bir kullanıma sahip⁶⁴, kaideye doğru daralan gövde, halka kaide ve yaş kilin katlanması ile kalınlaştırılmış ağızdan oluşan "Hellenistik tip" tabaklar Knidos'ta MÖ 2. ve 1. yüzyılda en yaygın sofrta kaplarından. Farklı birçok merkezde üretilen formun, Knidos'da da çömlek atölyeleri mevkiinde üretildiği bilinmektedir. MÖ 2. yüzyıldan MÖ 1. yüzyılın sonuna dek "Hellenistik tip" tabakların üretimi devam etmiştir⁶⁵. Idyma'dan ele geçen forma ait örneğin ağız içe doğru düz katlanmış ve dudağın içerisinde düz bir alan bırakılmış ve bu düz alan kazıma bir yiv ile iç kısımdan ayrılmaktadır. Dudağın ucu kalın olarak yuvarlak bırakılmış ve buraya yatay küçük karşılıklı iki kulp eklenmiştir. Karia bölgesinde oldukça yoğun bulunan katlamalı kenarlı tabaklardan kulpların eklenmesiyle ayrılan form olasılıkla MÖ 1. yüzyıl sonunda yerel/bölgesel atölyelerin forma küçük eklemeler yapmasıyla oluşturulmuş kısmen yeni bir formdur (Kat. no 40 - Fig. 4. 40).

Şişeler: Hafif dışa çekik ağızlı, hemen hemen gövdesi ile aynı uzunluğa sahip aşağı doğru genişleyen hafif konik boyunlu, uzun silindirik gövdeli ve düz diplidir. Boyun ile gövdeyi birleştiren dar ve eğimli omuzlara sahiptir. MS 2. - 3. yüzyıl kontektlerinden çıktığı bilinen formun Muğla Arkeoloji Müzesi'nde örnekleri bulunmakla birlikte yayınlanmış bir örneği henüz yoktur (Kat. no 41, 42 - Fig. 4. 41, 42).

Rhodos-Roma ilişkileri ve imparatorluğun izlediği Küçük Asya siyaseti neticesinde ortaya çıkan politik ve ticari tercihler neticesinde Rhodos Adası'nın ticari aktivite yoğunluğunu kaybetmesi⁶⁶ ve Rhodos Peraiası'nın önemli bir liman kenti olan

⁶² Coldstream 1973, 46, Fig. 17. J 8; Slane-Wright 1980, 159, Pl. 32. 97; Williams 1977, 79, Pl. 31. 38.

⁶³ Bu içme kabı formunun bilinen az sayıdaki temsilcisi herhangi bir tipolojik gelişme göstermemektedir. Erken İmparatorluk II Kulplu Kaselerle tipolojik ilişkileriyle birlikte seçici görünümleri, bunların bağımsız bir kap tipinden çok ana formun kısa ömürlü bir varyantı olduklarını göstermektedir. Knidos dışı formları henüz bilinmediği için halka kulplu kaselerin yerel olarak geliştirilmiş bir kap tipi olduğu varsayılabilir. Kögler 2010, 103, Abb. 53. Kn. 14, 15.

⁶⁴ Rotroff 1997, 142.

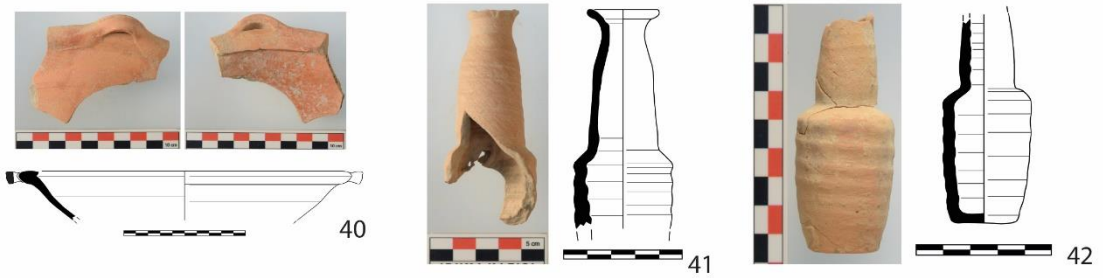
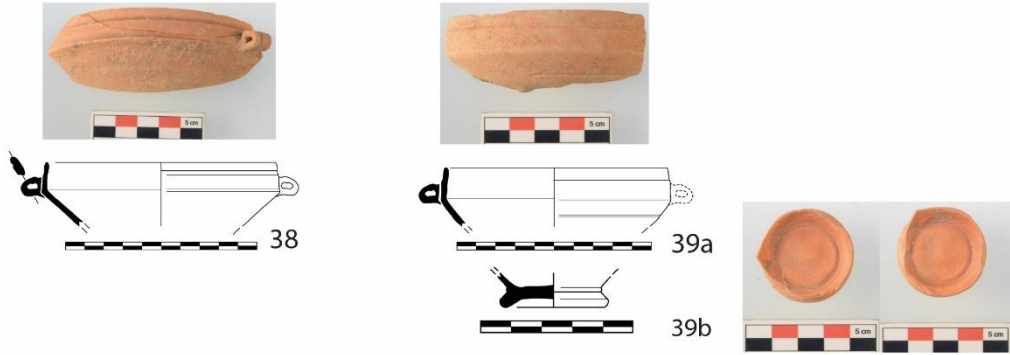
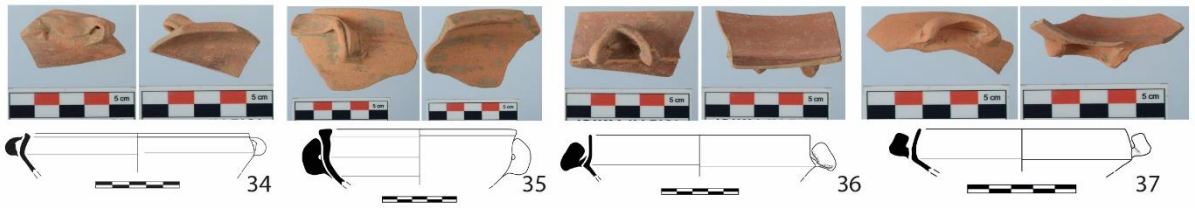
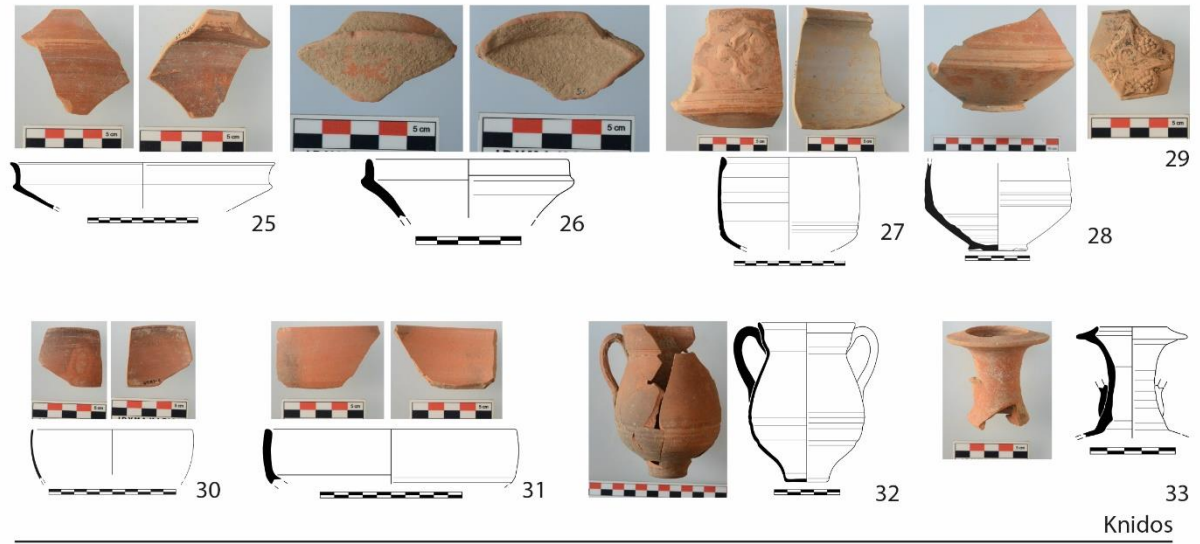
⁶⁵ Doksanaltı 2006, 239, 240, Form K23b.

⁶⁶ Arslan 2007, 157, dn. 704; Şenol 2003, 35.

Knidos'da yer alan seramik atölyelerinin Erken İmparatorluk Dönemi ile birlikte Hellenistik kap formlarını terk ettiği ya da yeniden yorumladığı görülmektedir⁶⁷. Bu değişimde Pergamon sigillatları ve DSA'lar gibi seri üretim seramiklerin MÖ 2. yüzyıl sonu - MÖ 1. yüzyıl başında Akdeniz pazarına girerek zamanla tercih edilen ürünler haline gelmeye başlamalarının etkisi büyüktür.

Rhodos ve Knidos'ta Hellenistik Dönem formlarının sona ermesi ya da geleneksel form özelliklerini kaybederek yeniden farklı varyasyonlarda üretilmeye başlamasıyla birlikte Erken İmparatorluk Dönemi'nde "geleneksel Hellenistik Dönem formlarını" taklit eden ve yeniden yorumlayan yerel/bölgesel üretim kapların yoğunluk kazandığı Idyma buluntuları üzerinden ortaya çıkmaktadır. Idyma'da ele geçen ve yerel/bölgesel üretim olarak değerlendirilen kırmızı astarlı kapların ortak özelliği aynı hamur ve katkılara sahip olmaları ve Erken İmparatorluk'tan MS 3. yüzyıla kadar aynı hamur ve astar renginin devam etmesidir. Örneklerin tamamı yoğun beyaz mika katkıdır. Bazı parçalarda az kireç katkısı da görülmektedir. Hamur rengi: 2.5 YR 5/8 (Kırmızı) - 7/8 (Açık kırmızı) arasında olup bazı örneklerde 5 YR 6/8 (Kırmızımsı sarı) rengi de görülmektedir. Astar rengi: 10 R 4/8 (Kırmızı) - 6/8 (Açık kırmızı) ile 2.5 YR 4/4 (Kırmızımsı kahve) - 4/8 (Kırmızı) aralığındadır.

⁶⁷ Kögler 2014, 157-173.

Yerel/Bölgesel

Fig. 4. Idyma Kalesi Kırmızı Astarlı Seramikleri

PHOKAIA KIRMIZI ASTARLILARI (LRC)

Phokaia kazılarında tespit edilen fırın ve seramik çöplükleri üretim merkezinin kesin olarak Phokaia olduğunu göstermiştir⁶⁸. Ayrıca Çandarlı ve Gryneion atölyelerinde üretim gerçekleştirdiği ortaya konulmuştur⁶⁹.

Bu gruba ait ilk örneğin içe dönük ağızlı kaselerin Hayes Form 1'in yüksek ve içe dönük ağız kenarlı, ucu sivriltilmiş, halka kaideli, gövde kenar geçişi belirgin olan 1A alt tipi⁷⁰ ile birlikte MS geç 4 yüzyıl - erken 5. yüzyılda antik kente ulaştığı anlaşılmaktadır (Kat. no 43 Fig. 5. 43).

Idyma'da pazar hakimiyetini Hayes Form 3'lerin elinde tuttuğu ve formun sevilerek kullanılan bir kap olduğunu buluntu yoğunluğu göstermektedir. Genelde rulet ile bezeli yüksek ve kalınlaştırılmış ağız kenarlı, dışbükey gövdeli tabakların geç örneklerde ağız kenarı kısalarak daha da kalınlaşır ve yumru haline gelir⁷¹. MS 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen, dik ve yüksek kenarlı C alt tipine⁷² ait üç örnek (Kat. no 44 - Fig. 5. 44); MS 5 yüzyıl sonu ile 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ve ağız kenarı kısa ve alt kısmı sivrilen E alt tipine⁷³ ait beş örnek (Kat. no 45, 46 - Fig. 5. 45, 46); MS 6. yüzyılın ilk yarısı ve ortasına tarihlendirilen ağız kenarının kısalarak basık ve kalınlaşmasıyla oluşan F alt tipine ait⁷⁴ yedi örnek (Kat. no 47-49 - Fig. 5. 47-49) ele geçmiş olup Idyma'da en yoğun görülen alt tiptir.

MS 5. yüzyılın ikinci yarısı ile MS 6. yüzyılın başları arasında tarihlenen ve dışa ve aşağı çekik ağız kenarlı, dışbükey kavisli gövdeli kaseye Hayes Form 8'e ait⁷⁵ tek bir örnek ele geçmiştir (Kat. no 50 - Fig. 5. 50).

Idyma'dan ele geçen Form 3'lere ait damga bezemeli bir tabağın üzerinde (Kat. no 51 - Fig. 5. 51) Hayes tarafından yapılan motif gruplandırmasına göre Grup III'de yer alan⁷⁶ bir haç motifi bulunmaktadır.

Phokaia kırmızı astarlı seramikleri içerisinde en yaygın görülen motiftir. Haç motiflerinin erken örneklerinde Afrika etkisi görülürken, süreç içerisinde doğu etkili haç tipleri görülmeye başlar⁷⁷.

Idyma örneği üzerinde yer alan haç motifinde merkezden çıkan haç kollarının düz olup uç kısımda genişlediği görülmektedir. MS geç 5. yy ile MS geç 6. yy'a tarihlendirilen, tek konturlu ve basit bir uygulamaya sahip motifin yan yana dizilmiş birkaç haçtan oluştuğu anlaşılmaktadır⁷⁸.

Hayes Form 3F ve çağdaşı Hayes Form 8 ile birlikte MS 6. yüzyılın ilk yarısında kente ithal edilen Phokaia kırmızı astarlı seramiklerinin yoğunluk kazandığı ve Batı Anadolu pazarlarıyla olan ticaretin hız kazandığı görülmektedir. Ancak bu yüzyılın sonundan itibaren ortaya çıkan ve grubun son formu olan Hayes Form 10'un şimdilik ele geçmemiş olması şu anki veriler üzerinden kentin ticari ilişkilerinin kesintiye uğradığını düşünmemize sebep olmaktadır.

⁶⁸ Uğuz 2015, 33-35; Fırat 2015, 163-165.

⁶⁹ Empereur – Picon 1986, 143, 144, Fig. 1; Mayet – Picon 1986, 131, 132, Fig. 2; 133, Fig. 3; 135, Tab. 1; Hayes 2008, 83, dn. 6; Cau v. d. 2011, 6.

⁷⁰ Hayes 1972, 325; Uğuz 2015, 35, 36.

⁷¹ Hayes 1972, 329-338.

⁷² Hayes 1972, 329, 330; Hayes 2008, 240, 241; Uğuz 2015, 57.

⁷³ Hayes 1972, 331, 332; Hayes 2008, 241.

⁷⁴ Hayes 1972, 331; Hayes 2008, 241, 242; Uğuz 2015, 72.

⁷⁵ Hayes 1972, 342; Hayes 2008, 244; Uğuz 2015, 86, 87.

⁷⁶ PHRS'lerin erken tiplerinde görülmeye başlayan bezemeler, MS 600'den önce sona erer. Hayes tarafından motiflerin oluşturduğu ana kompozisyona göre 3 gruba ayrılmıştır. MS 470-580 arasında tarihlendirilen Grup III merkezde tek ya da birkaç motifin yer aldığı ve motiflerin rulet ve yivlerle çevrelenmediği bir kompozisyondan oluşur. Grup III'de yer alan motifler, Form 3C-H alt tiplerinde yer alırlar. Hayes 1972, 346, 347, 349.

⁷⁷ Hayes 1972, 348.

⁷⁸ Hayes 1972, 367, 366, Fig. 79. 73-J.

AFRİKA KIRMIZI ASTARLILARI

Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri ilk başta Kartaca Bölgesi'nde üretilmeye başlamış ve kısa süre sonra (modern) Tunus ve doğu Cezayir'in (Byzacena ve Numidia) çeşitli bölgelerindeki atölyelerde üretim devam etmiştir⁷⁹. MS 1. yüzyıl sonunda üretilmeye başlamasının ardından MS 2. yüzyılda bir üretim endüstrisi oluşturularak⁸⁰ Hadrianus ve Antoninus Pius dönemlerinde Batı Akdeniz pazarına egemen olmuş⁸¹ ve Çandarlı üretiminin düşmesiyle MS 3. yüzyılda Doğu Akdeniz piyasasına girerek MS 4. yüzyılın ilk çeyreğine kadar bir tekel oluşturmuştur⁸². MS 5. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra kısa bir kesintiye uğrayan bu kaplar, MS 7. yüzyıl ortasına kadar pazarlanmaya devam eder⁸³.

MS 100-160'a tarihlenen dışbükey kıvrık gövdeli, basit yuvarlatılmış ağızlı kaselerin Hayes Form 9'a bir örneği Idyma'da Hayes 9A formuna ait⁸⁴ tek bir örnek ele geçmiştir (Kat. no 52 - Fig. 5. 52). Karia Bölgesinin en önemli liman kentleri arasında olan Knidos'ta da Afrika Kırmızı Astarlı grubunda en erken formu bu kaseler oluşturmaktadır⁸⁵.

MS 160-200'e tarihlenen düz ve dışa açılan ya da dik ve hafif dış bükey kenarlı, konik gövdeli kaselerin Hayes Form 14'ün B alt tipine ait⁸⁶ bir ağız-gövde parçası ele geçmiştir (Kat. no 53 - Fig. 5. 53).

Yuvarlatılmış basit ağızlı, düz kenarlı, dışa doğru hafif eğimle açılan yüksek ve geniş tabakların Hayes Form 50'nin B alt tipi için MS 350-400 arasına tarihleri önerilmektedir. Idyma'da gövdesi daha dışa açık olan, pürüzlü ve mat astarlı, Formun B tipine ait⁸⁷ bir kaide-alt gövde parçası bulunmuştur (Kat. no 54 - Fig. 5. 54).

Yuvarlatılmış ağızlı, küresel gövdeli kaselerin Hayes Form 91'in C alt tipi için MS 530-600 tarihleri önerilmiştir. C alt tipinde daha derinleşen formun ağızı yükselmiştir. Çıkıntılı kısım daha daralmış ve uç kısmı yuvarlatılmıştır. Dip kısmı basıklaşmıştır⁸⁸. Idyma'dan C alt tipinin kenar ve gövde geçişine ait bir parça ele geçmiştir (Kat. no 55 - Fig. 5. 55).

MS 490-550 tarihlenen uzatılmış, dışa ve hafif aşağı çekik kenarlı kaselere Hayes Form 97'ye ait ağız-kenar parçası ele geçmiştir. Parçanın kenar üst yüzeyi üzerinde çit yiv sırası görülmektedir⁸⁹ (Kat. no 56 - Fig. 5. 56).

⁷⁹ Hayes 1997, 59; Hayes 2008, 68; Bonifay 2004, 482; Afrika Kırmızı Astarlıları atölyeleri Akdeniz'e en yüksek kalitede kırmızı astarlı seramik ticaretini gerçekleştiren ana tedarikçi olmasının yanı sıra süsleme stillerinin ve kap formlarının modasının oluşturulduğu yerdir Bonifay 2005, 568, 577, 578.

⁸⁰ MS 2. yüzyıl sonunda kaplar büyük boyutlu olmaya başlar. MS 4. yüzyıl ile birlikte kaba yapılmaya başlanan kaplar, önceki kapların ardılı gibidir. MS 7. yüzyılda ise kaplar daha büyük ve bezemesizdir Hayes 1972, 13-18.

⁸¹ Zelle 1997, 13-14.

⁸² Hayes 1972, 317. Afrika Kırmızı Astarlıları Doğu Akdeniz ve Karadeniz Bölgesine deniz ticareti yoluyla Peloponnesos'un güney kıyıları kullanılarak ihraç edilmiştir Bonifay 2005, 571.

⁸³ Bonifay 2003, 121, 122, Mackensen 1998, 32.

⁸⁴ Hayes 1972, 35. Formun örnekleri Kuzey Afrika'da Sidi Khrebish'den bilinmektedir.

⁸⁵ Doksanaltı 2006, 535, Kat. no 101.

⁸⁶ Hayes 1972, 39, 41. Formun B alt tipine ait örnekleri Kuzey Afrika Puppüt nekropolü, Leptis Magna, Sidi Khrebish'den bilinmektedir.

⁸⁷ Hayes 1972, 69, Formun B alt tipine ait örnekleri Kuzey Afrika Sidi Zahruni, Sidi Khrebish, Nabeul'den bilinmektedir. C grubuna ait Hayes Form 50B, Merkezi Tunus atölyelerinin üretimidir Bonifay 2004, 57, 197; Bonifay 2016, 556.

⁸⁸ Hayes 1972, 141, 144. Atina Agorası'nda Hayes Form 91C örnekleri MS 6.yüzyıl ya da MS 6. yüzyılın ikinci çeyreği ile ortasına tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir Hayes 2008, 231, Res. 36. 1141, 1142. Formun daha az görülen C alt tipine ait örnekleri Kuzey Afrika'da Oudhna, Sidi Khrebish, Kartaca, Tocra, El Mahrine'den bilinmektedir. D2 grubuna ait Hayes Form 91C kase tipi Oudhna atölyeleri üretimidir Bonifay 2016, 524, 558.

⁸⁹ Hayes 1972, 150, 151. Atina Agorası'nda forma ait örnekler MS erken 6. yüzyıla tarihlenen kontekstlerden ele geçmiştir Hayes 2008, 232, Lev. 56. 1149. Formun örnekleri Kuzey Afrika'da Sidi

MS 580/600-660'a tarihlenen yumru şeklinde ağzın kalınlaştırılmasıyla oluşmuş bir kenara, hafif kavisli sığ bir gövdeye sahip büyük bir tabaklara Hayes Form 105'e ait halka kaide-gövde parçası ele geçmiştir. Parçanın tondosu üzerinde çit yiv sırası görülmektedir⁹⁰ (Kat. no 57 - Fig. 5. 57).

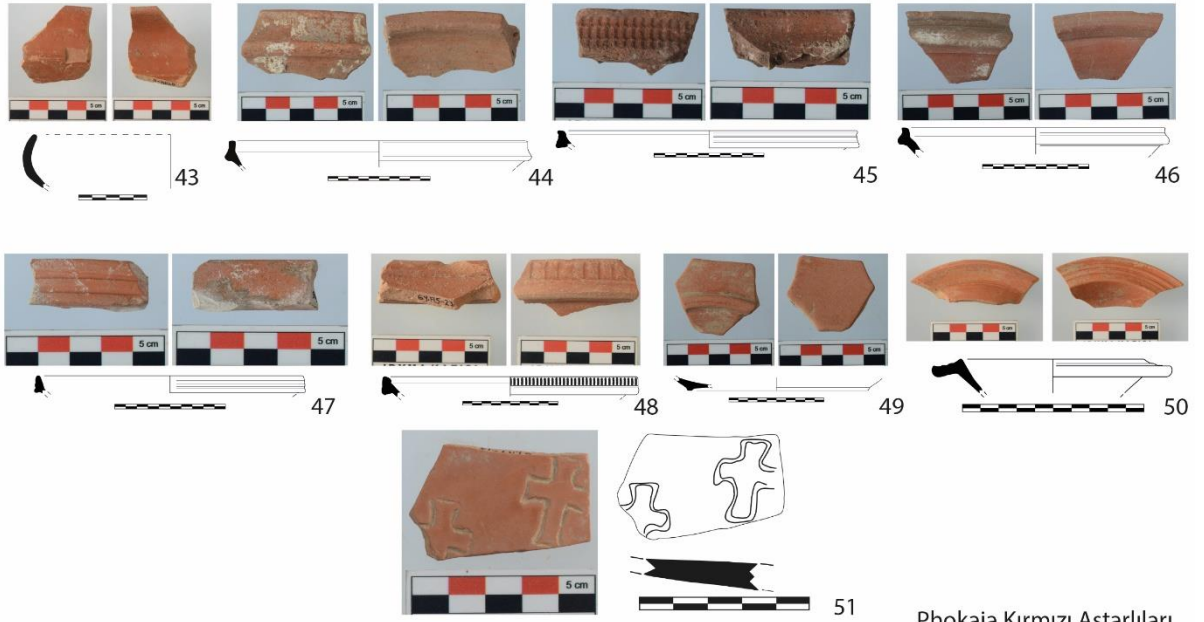
Aplike süslemeli sūrahiler Hayes Form 171-179, ince cidarlı, dikkatlice düzeltilmiş, parlak astarlı kaplardır. Bu serideki kaplar Tunus'taki yerleşim yerlerinde yaygındır, diğer yerlerde ise enderdir⁹¹. Idyma'dan üzerinde başlıklı bir sütun ve koşan hayvandan oluşan applike motiflerle bezeli bir sūrahinin gövde kısmına ait birkaç birleşen parça ele geçmiştir (Kat. no 58 - Fig. 5. 58).

Idyma'da Hayes Form 9 gibi erken bir örnekle karşılaşılması kentin Afrika'dan gelen gemilerin Knidos limanı gibi büyük limanlardan sonra kente de uğradığını göstermektedir. Ayrıca ele geçen altı forma bakıldığında bunların en erken tarihli örnekten en geç tarihli örneği kapsayan yaklaşık 500 yıllık bir süreç boyunca keskin artışlar göstermeden, stabil olarak ve az sayıda da olsa Afrika formlarının devam ettiği görülmektedir. Kazılan alanda formların dağılımına bakıldığında Hayes Form 9 ve 14 gibi erken tarihli formların Güney Yamaçtan ele geçtiği ancak Hayes Form 50, 91, 97, 105 gibi daha geç tarihli örneklerin Kuzey Sur ve Kuleleri'nden geldiği görülmektedir.

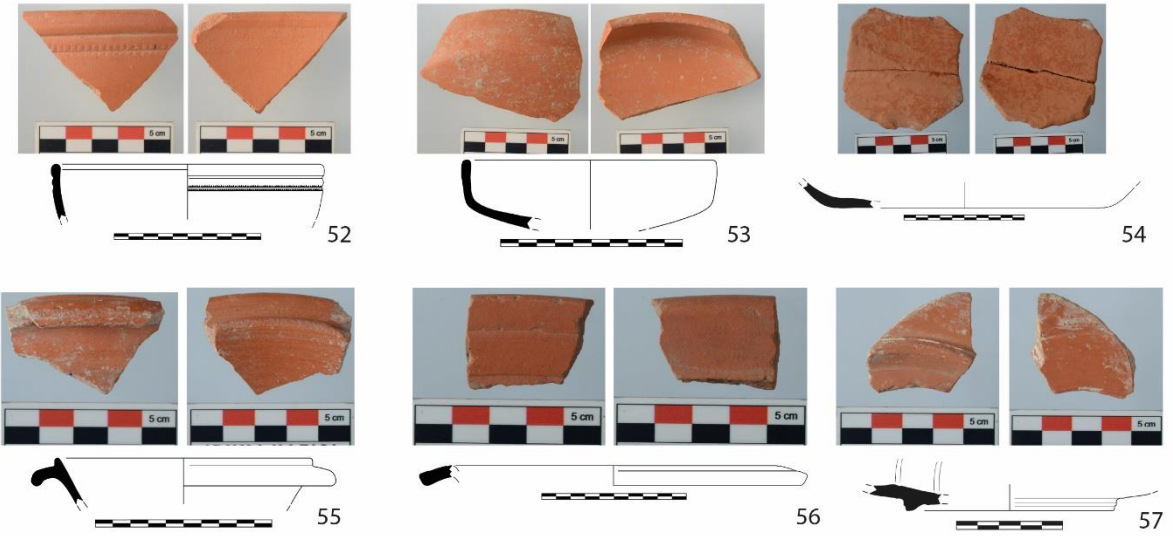
Khrebish, Kartaca, Oudna'dan bilinmektedir. D2 grubuna ait Hayes Form 97 kase tipi Oudhna atölyeleri üretimidir; Bonifay 2016, 524, 558.

⁹⁰ Hayes 1972, 166. Formun örnekleri Kuzey Afrika'da Sidi Khrebish ve Tocra'dan bilinmektedir. D3/D4 grubuna ait Hayes Form 105 tabaklarının üretim yeri belirsizdir. Bonifay 2016, 525, 561.

⁹¹ Hayes 1972, 193; Mackensen 2006, 117.

Phokaia Kırmızı Astarlıları

Afrika Kırmızı Astarlıları

Fig. 5. Idyma Kalesi Kırmızı Astarlı Seramikleri

Sonuç

20. yüzyılda kenti gezen İtalyan seyyah Guidi Idyma'nın Azmak kenarındaki kalesini Bizans Dönemi'ne tarihlendirmekle birlikte etrafında bir İlkçağ duvarı ve Roma Mozaigi bulunduğunu belirtmiştir⁹². İren tarafından yürütülen yüzey araştırmalarında Akyaka Ortaçağ Kalesi'nin doğu ve batı tarafında bulunan duvar izlerinden antik yerleşimin üzerine inşa edildiği belirtilmiştir⁹³.

MÖ 1. yüzyıl ortasından MS 7. yüzyılın üçüncü çeyreği arasına tarihlenen seramik buluntuları Bizans Dönemi'nde inşa edilen Idyma Kalesi'nin modern seyyah ve araştırmacılarında belirttiği üzere Roma Dönemi yerleşim alanının üzerine kurulduğunu ve kentin bu bölgesinde yerleşimin MS 8. yüzyıla kadar devam ettiğini göstermektedir. Devam eden iskân sürekliliğinin MS 3. yüzyılın sonu ile MS 4. yüzyılın ilk yarısı arasında bir *hiatus* oluştuğu anlaşılmaktadır.

Bir kıyı yerleşimi olan Idyma'da görülen seramik çeşitliliğinin kentin deniz ticareti sayesinde göstermiş olduğu gelişme ile ilişkili olduğu düşünülmektedir⁹⁴. Bu kapsamda kentten ele geçen DSA ve Kıbrıs sigillataları Doğu Akdeniz'le yürütülen ticari ilişkiyi göstermektedir. Kentten ele geçen amphoralarda Roma Dönemi boyunca bu ticari ilişkilerin devamlılığına işaret etmektedir⁹⁵. DSB, DSC sigillataları ve Phokaia seramikleri Batı Anadolu'daki üretim merkezleriyle olan ticari faaliyetlere ışık tutar⁹⁶. Ele geçen yerel/bölgesel seramikler üzerinden Idyma'nın, hinterlandında yer alan iç bölge kentleriyle ticaret gerçekleştiren ve kendi ürünlerini satan Kıyı Karia yerleşimlerinden birisi olduğu görülebilmektedir⁹⁷. Ayrıca Knidos seramikleri de Kıyı Karia'nın önemli bir iman kenti olan Knidos'un da kent ticaretinde önemli bir yere sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Makale kapsamında kentin belli bir bölümündeki seramikler ele alınmasına rağmen, tespit edilen Kuzey Afrika kökenli seramik grupları, Erken Bizans Dönemi'nde, Idyma'nın Kuzey Afrika ile düzenli bir mal dolaşımına sahip olan liman kentleri arasında olduğunu göstermektedir.

Phokaia Hayes Form 3 örneklerinin diğer formlara oranla fazla sayıda bulunması bu formla çağdaş olan Hayes Form 8 gibi nadir görülen formların yanı sıra Afrika Kırmızı Astarlıları Hayes Form 91C ve 97'nin de kentte görülmesi kente ithal edilen seramiğin MS 6. yüzyıldaki artışının düşünülmesini gerektirmektedir⁹⁸. Bu kapsamda Idyma'da geniş ağızlı açık kapların tercih edilmesinin büyük tabaklardan ortak yemek yeme gibi bir değişimin⁹⁹ Geç Antik Dönem'de ortaya çıkmasının¹⁰⁰

⁹² Guidi 1924, 369-374.

⁹³ İren – Gürbüz 2006, 8; İren – Gürbüz 2005, 12.

⁹⁴ Myres 1920, 429.

⁹⁵ Geç Roma Dönemi'nde LRA 1, Zemer 41 amphoraları ise Suriye, Filistin ve Kilikya Bölgesinden gelen gemilerin Kuzey Ege ve Karadeniz'e doğru mal sevkiyatı yaparken takip ettikleri rotanın durakları arasında kentin de bulunduğunu göstermektedir. Karadeniz'den Ege'ye doğru yönelen aynı ticari rotanın zıt istikametinden yürütülen ticari faaliyete ilişkin Pontik kökenli LRA 2 amphoraları ele geçmiştir Tekkök-Karaöz v.d. 2023 (Baskıda).

⁹⁶ Batı Anadolu kentleriyle gerçekleştiren ticari ilişkilerin Arkaik Dönem'den başlayarak Roma Dönemi boyunca devam ettiğini göstermektedir. Kentten ele geçen Samos amphoraları, İonia tipi amphoralar, Miletos amphoraları, Thasos amphoraları, Mantar ağızlı amphoralar, Khios amphoraları, Knidos amphoraları, Kos amphoraları, pseudo-Kos amphoraları, Rhodos amphoraları, Geç Rhodos amphoraları, Dressel 24 amphoraları, Agora M 125 amphoraları, Kapitan II amphoraları ticari ilişkilerin devamlılığının kanıtını oluşturmaktadır Tekkök-Karaöz v.d. 2023 (Baskıda).

⁹⁷ Pişirme, servis ve depolama kaplarından oluşan Kalenin ve oturduğu alanın bazında kentin ticari aktivitesinin yansıtılmasına katkı sağlayan diğer seramik grupları yayına hazırlanmaktadır Tekkök v.d. 2023.

⁹⁸ Idyma'nın MS 5. yüzyıl ortaları – MS 6. yüzyıl boyunca Hristiyanlık etkisinde kaldığı, modern Akyaka yerleşimindeki Çatalçam Bazilikası'nın varlığından bilinmektedir Özyurt-Özcan 2013, 465-468. Bazilikanın mozaik tasvirlerinin üzerindeki yazıt Geç antik dönem seramik buluntularının kentte görüldüğü tarihlerle uyumludur.

⁹⁹ Kenrick 2013, 52.

¹⁰⁰ Hawthorne 1997, 33-36; Abadie-Reynal v.d. 2005, 184.

KATALOG¹⁰²

Doğu Sigillata A

Kat. no 1 - Fig. 3.1.

Alan: Güney Yamaç Açma 3

Hamur: Sert, sıkı, gözeneksiz, çok az ve çok ince beyaz mika katkılı 7.5 YR 8/3 (Pink)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 10 R 4/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 17.2 cm; Y. 1.9 cm; Ck. 0.8-1 cm

Referans: Hayes 2008, 23, 125, Fig. 1. 11.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu - MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 2 - Fig. 3.2.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Sert, sıkı ve gözeneksiz, katkısız 5 YR 7/4 (Pink)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 10.6 cm; Y. 2.4 cm; Ck. 0.6-1.3 cm

Referans: Hayes 2008, 24, 126, Fig. 3. 39.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu - MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 3 - Fig. 3.3.

Alan: Kuzey Kule 4

Hamur: Sert, sıkı ve gözeneksiz, katkısız 7.5 YR 8/3 (Pink)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 12.4 cm; Y. 1.8 cm; Ck. 0.7-0.9 cm

Referans: Hayes 2008, 24, 126, Fig. 3. 38.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu - MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 4 - Fig. 3.4.

Alan: Güney Yamaç Açma 3

Hamur: Sert, sıkı, gözeneksiz, çok az ve çok ince beyaz mika katkılı 5 YR 8/4 (Pink)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 10 R 4/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 6.6 cm; Y. 2.8 cm; Ck. 0.6-1 cm

Referans: Hayes 2008, 27, 134, Fig. 5. 117; Crowfoot 1957, 336, 337, Fig. 81.4; Slane 1997, 323, Pl. 23. FW 258bis.

Tarih: MÖ 1. yüzyıl sonu

Doğu Sigillata B

Kat. no 5 - Fig. 3.5.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Sert ve sıkı, çok ince ve yoğun beyaz mika katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzü kırmızı astarlı 2.5 YR 5/8 (Red) - 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Ölçüler: Aç. 27.8 cm; Y. 3 cm; Ck. 0.5-0.6 cm

Referans: Hayes 1985, 57, Tav. XII. 12; Hayes 2008, 144, Fig. 8. 219; Erol 2004, 35, 111, Lev. 9. Çiz. 41, 42; Tekkök – Pernicka 2012, 350-352, 348, Pl. 1. K18; Doksanaltı 2006, 464, 625, Kat. No. 451; Meriç 2002, 51, 59, Taf. 22. K 217; Gassner 1997, 130, Taf. 42. 496.

Tarih: MS 1. yüzyılın ilk yarısı

Kat. no 6 - Fig. 3.6.

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Orta sert, ince ve çok yoğun beyaz mika katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. -; Y. 1.8 cm ; Ck. 0.5 cm

Referans: Hayes 1985, 62, Tav. XIII. 18; Gassner 1997, 133, Taf. 43. 512; Yıldız 2021, 413, 414, 421, Fig. 18.1 Kat. No. 15; Fig. 18.2 Kat. No. 16.

Tarih: MS 1. yüzyılın ikinci yarısı

¹⁰² Değerlendirilen tüm seramiklerin hamur renkleri Munsell Soil Color Chart kataloğu 2009 Revision üzerinden karşılaştırılmıştır.

Kat. no 7 - Fig. 3.7.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Orta sert, ince ve çok yoğun beyaz mika katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzü kırmızı astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 28.6 cm; Y. 6.1 cm; Ck. 0.5-0.9 cm

Referans: Hayes 1985, 64; Tav XIV. 7; Hayes 2008, 156, Fig. 12. 366; Erol 2004, 75, 234, Lev. 96. Çiz. 453; Civelek 2010, 176, 177, 186, Pl. 1. H.F 60; Kenrick 1985, 250, 246, Fig. 45. B352. 4, 6; Doksanaltı 2006, 467, 468, 534, Kat. No. 98 (K177); Hayes 1983, 118, 121, Fig. 4. 33; Coldstream 1973, 48, 46, Fig. 17. J16; Beyll 1993, 28, 29, Taf. 4. 47; Wintermeyer 2004, 146, Abb. 1422.

Tarih: MS 2. yüzyıl ortası

Kat. no 8 - Fig. 3.8.

Alan: Kuzey Kule 8

Hamur: Orta sert, ince ve çok yoğun beyaz mika katkılı 5 YR 5/6 (Yellowish Red)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı (2.5 YR 4/8 (Red).

Ölçüler: Aç. 23.6 cm; Y. 3.5 cm; Ck. 0.6-0.7 cm

Referans: Hayes 1985, 68, 69, Tav. XV. 11; Hayes 2008, 160, Fig. 13. 421; Erol 2004, 40, 41, 130, 131, Lev. 23. Çiz. 114; Civelek 2010, 178, 188, Pl. 3. H.F 76 B; Meriç 2002, 63, Taf. 26. K286; Kenrick 1985, 254, 252, Fig. 46. B361. 1.

Tarih: MS 2. yüzyılın ikinci yarısı

Kat. no 9 - Fig. 3.9.

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Orta sert, ince ve çok yoğun beyaz mika katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 18.2 cm; Y. 2.7 cm; Ck. 0.4-0.9 cm

Referans: Hayes 1985, 69, 70, Tav. XV. 15; Hayes 2008, 152, 153, Fig. 12. 316, 317, 320; Civelek 2010, 179, 188, Pl. 3. H.F 80; Kenrick 1985, 255, 252, Fig. 46. B362; Coldstream 1973, 48, 46, Fig. 17. J15; Sackett 1992, 212, Pl. 156. N1. 8; 221, Pl. 167. F2. 19 a, b; 232, Pl. 174. D3. 7; Yıldız 2021, 408, 409, 423, Fig. 25.1 Kat. No. 48; Fig. 25.2 Kat. No. 49; Ladstatter 2008, 107, 108, Taf. 279. TS78-83; Taf. 280. TS88, 90; Gassner 1997, 133, Taf. 43. 511; Beyll 1993, 10, 11, 24, 25, Taf. 2. 25.

Tarih: MS 80 – MS 150

Kat. no 10 - Fig. 3.10.

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Orta sert, çok ince ve çok yoğun beyaz mika katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 19.2 cm; Y. 5.2 cm; Ck. 0.4-0.8 cm

Referans: Bkz. Kat. no 9.

Tarih: MS 80 – MS 150

İtalyan Sigillata**Kat. no 11 - Fig. 3.11.**

Alan: Batı Giriş

Hamur: Sert ve sıkı, çok ince katkılı 2.5 YR 7/4 (Light Reddish Brown)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 21 cm; Y. 1 cm; Ck. 0.3-0.6 cm

Referans: Ettlinger v.d. 1990, 87, Taf. 18. Form 20.3.1; Hayes 2008, Fig. 16. 465; Kenrick 1985, 146, Fig. 27. B213.1.

Tarih: MS 1. yüzyılın ilk çeyreği

Kıbrıs Sigillata**Kat. no 12 - Fig. 3.12.**

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Orta sert, çok ince ve yoğun beyaz mika, çok az ve çok ince kireç katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 11 cm; Y. 3.1 cm; Ck. 0.3 cm

Referans: Hayes 1991, 202, Fig. LXIX. 7; Burkhalter 1987, 394, Fig. 26. 219; Marquié 2002, 293, 294, 301, Fig. 6. 4; Sackett 1992, 152, 251, Pl. 192. U30a; Daszewski 1995, 28, 36, Pl. 4. 4.

Tarih: MS 2. yüzyılın ilk yarısı

Doğu Sigillata C

Kat. no 13 - Fig. 3.13.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Orta sert, sıkı ve katkısız 5 YR 8/4 (Pink)

Astar: Parçanın iç ve dış yüzeyi kırmızı astarlı 10 R 4/6 (Red)

Ölçüler: Dç. 4.8 cm; Y. 1.4 cm; Ck. 0.4-0.5 cm

Referans: Tekkök v.d. 2001, 6, 7, Pl. 1. 7.

Tarih: MS 1. yüzyılın ortası – MS 2. yüzyılın başı

Kat. no 14 - Fig. 3.14.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, az ve ince kireç, az ve çok ince beyaz mika ve siyah renkli katkı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 8.6 cm; Y. 3.8 cm; Ck. 0.6-0.7 cm

Referans: Hayes 1985, 77, Tav. XVIII. 1; Hayes 1972, 318-320, Fig. 64; Hayes 2008, 200, Fig. 25. 801; Akyürek, 1992, 144, 160, Abb. 10. 67; Hayes 1983, 118, 119, Fig. 2. 5; Sackett 1992, 251, Pl. 191. U. 18, U. 19.

Tarih: MS 2. yüzyılın ortası - MS 3. yüzyılın ortası

Kat. no 15 - Fig. 3.15.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Çok sert, sıkı, çok ince ve orta miktarda kireç, çok az ve ince mika katkı 2.5 YR 5/4 (Reddish Brown)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 36.8 cm; Y. 3 cm; Ck. 0.4-0.8 cm

Referans: Hayes 1972, 319, 321, 320, Fig. 64; Hayes 1985, 77, 78, Tav. XVIII. 2; Hayes 2008, 200, 201, Fig. 25. 800, 802; Tekkök v.d. 2001, 36, 37, Pl. 13. 139, 140; Akyürek, 1992, 144, 160, Abb. 10. 65, 66; Hayes 1983, 118, 119, Fig. 2. 6-13; Sackett 1992, 251, Pl. 191. U. 20-22.

Tarih: MS 2. yüzyıl ortası – MS 3. yüzyılın başı

Kat. no 16 - Fig. 3.16.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, ince ve orta miktarda kireç, az ve ince mika ve siyah renkli katkı 10 R 5/6 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 18.8 cm; Y. 2.9 cm; Ck. 0.3-0.8 cm

Referans: Bkz. Kat. no 15.

Tarih: MS 2. yüzyıl ortası – MS 3. yüzyılın başı

Kat. no 17 - Fig. 3.17.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, az ve ince mika ve kireç ve siyah renkli katkı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 10.8 cm; Y. 2.3 cm; Ck. 0.4-1.1 cm

Referans: Bkz. Kat. no 15.

Tarih: MS 2. yüzyıl ortası – MS 3. yüzyılın başı

Kat. no 18 - Fig. 3.18.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, çok az ve ince mika, orta miktarda ince kireç ve kırmızı renkli katkı 2.5 YR 5/6 (Red)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 5/6 (Red)

Ölçüler: Dç. 8.4 cm; Y. 1.6 cm; Ck. 0.4-0.8 cm

Referans: Bkz. Kat. no 15.

Tarih: MS 2. yüzyıl ortası – MS 3. yüzyılın başı

Kat. no 19 - Fig. 3.19.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, ince ve yoğun kireç, az ve ince kırmızı ve siyah renkli katkı 2.5 YR 6/6 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 12.8 cm; Y. 3.4 cm; Ck. 0.5-0.6 cm

Referans: Hayes 1972, 321, 320, Fig. 64; Hayes 1985, 78, Tav. XVIII. 3; Hayes 2008, 200, Fig. 25. 796; Zelle 1997, 119, 120, 124, 209, Abb. 39. 820; Tekkök et al. 2001, 37, Pl. 13. 141; Akyürek, 1992, 136, 157, Abb. 7. 33; Kenrick 1985, 260, 258, Fig. 47. B366. 2; Hayes 1983, 118, 120, Fig. 3. 27, 30; Beyll 1993, 34, 35, Taf. 7. 85; Unterkircher 1983, 205, 185, Abb. 4. 14, 21; Sackett 1992, 251, Pl. 191. U. 23.

Tarih: MS 2. yüzyılın ortası - MS 3. yüzyılın ortası

Kat. no 20 - Fig. 3.20.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, ince ve orta miktarda kireç, ince ve az kırmızı ve siyah renkli katkı 5 YR 8/3 (Pink)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 5 cm; Y. 1.8 cm; Ck. 0.4-0.6 cm

Referans: Bkz. Kat. no 19.

Tarih: MS 2. yüzyılın ortası - MS 3. yüzyılın ortası

Kat. no 21 - Fig. 3.21.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Orta sert, çok ince ve çok az mika ve kireç, çok ince ve az siyah renkli katkı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 23.8 cm; Y. 3.1 cm; Ck. 0.3-0.5 cm

Referans: Hayes 1972, 321, 322, 320, Fig. 64; Hayes 1985, 78, Tav. XVIII. 4; Hayes 2008, 52, 201, Fig. 25. 807; Zelle 1997, 128, 129, 211, Abb. 41. 869, 885; Tekkök v.d. 2001, 37, Pl. 13. 142; Hayes 1983, 118, 120, Fig. 3. 20-23; Abadie-Reynal – Sodini 1992, 15, 16, Fig. 2. CF25-29; Sackett 1992, 246, Pl. 186. R3. 2; 247, Pl. 187. S1. 1, 2; 250, Pl. 192. U. 35; 251, Pl. 191. U. 25, 26.

Tarih: MS 3. yüzyıl

Kat. no 22 - Fig. 3.22.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, çok ince ve az beyaz renkli katkı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 17.8 cm; Y. 2.1 cm; Ck. 0.6-1 cm

Referans: Bkz. Kat. no 21.

Tarih: MS 3. yüzyıl

Kat. no 23 - Fig. 3.23.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, çok ince ve az beyaz renkli katkı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 16 cm; Y. 1.8 cm; Ck. 0.6 cm

Referans: Bkz. Kat. no 21.

Tarih: MS 3. yüzyıl

Kat. no 24 - Fig. 3.24.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert, sıkı, çok ince ve orta miktarda mika, az ve ince kireç, siyah ve kırmızı renkli katkı 5 YR 4/4 (Reddish Brown)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 14.2 cm Y. 3 cm; Ck. 0.2-0.4 cm

Referans: Hayes 1972, 322, 320, Fig. 64; Zelle 1997, 127, 128, 210, Abb. 40. 867; Tekkök v.d. 2001, 37, Pl. 13. 143; Tekkök-Biçken 1996, 135, Fig. 79. G 54; Kenrick 1985, 265, 262, Fig. 48. B 373. 1; Hayes 1983, 118, 120, Fig. 3. 24, 25; Unterkircher 1983, 178, 203, 179, Abb. 1. 2, 3; Sackett 1992, 251, Pl. 191. U. 27.

Tarih: MS 2. yüzyıl - MS 3. yüzyılın ilk yarısı

Knidos Seramikleri

Kat. no 25 - Fig. 4.25.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Orta sert, sıkı, çok az ve çok ince beyaz mika katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 24 cm; Y. 3.9 cm; Ck. 0.2-0.5 cm

Referans: Doksanaltı 2006, 838, Kat. no 1679 (K114); Kögler 2000, 71, Abb. 2. 1.

Tarih: MS 1. yüzyılın başı - MS 2. yüzyılın sonu

Kat. no 26 - Fig. 4.26.

Alan: Dehliz

Hamur: Orta sert, sıkı gözeneksiz, çok ince ve az beyaz mika katkılı 2.5 YR 6/6 (Light Red)

Astar: Dış yüz: 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Ölçüler: Aç. 9.4 cm; Y. 2.7 cm; CK. 0.3-0.4 cm

Referans: Kögler 2010, 157-159, 569, 570, Abb. 57. Kn. 94.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu - MS 75

Kat. no 27 - Fig. 4.27.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Orta sert, sıkı gözeneksiz, çok ince ve az beyaz mika, az ve ince kireç ve siyah renkli katkılı 10 R 4/1 (Dark Reddish Gray), 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: İçte ve dışta astarlı 2.5 YR 6/8 (Light Red) - 2.5 YR 5/1 (Reddish Gray)

Ölçüler: Aç. 12 cm; Y. 8.4 cm; Ck. 0.3-0.6 cm

Referans: Kögler 2010, 116, 117, 566, 567, Abb. 56. Kn. 56-63; 589, 590, Taf. 57. Kn. 297, 298, 302-306.

Tarih: MS 1. yüzyılın ortası - MS 2. yüzyılın ilk yarısı

Kat. no 28 - Fig. 4.28.

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Orta sert, sıkı gözeneksiz, çok ince ve az beyaz mika, az ve ince kireç ve siyah renkli katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: Dış yüz: 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 4.5 cm; Y. 7 cm; Ck. 0.3-0.5 cm

Referans: Bkz. Kat. no 27.

Tarih: MS 1. yüzyılın ortası - MS 2. yüzyılın ilk yarısı

Kat. no 29 - Fig. 4.29.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Orta sert, sıkı gözeneksiz, çok ince ve az beyaz mika, az ve ince kireç ve siyah renkli katkılı 10 R 4/1 (Dark Reddish Gray), 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: Dış yüz: 2.5 YR 2.5/1 (Reddish Black)

Ölçüler: Ç. -; Y. 4.7 cm; Ck. 0.3-0.4 cm

Referans: Bkz. Kat. no 27.

Tarih: MS 1. yüzyılın ortası - MS 2. yüzyılın ilk yarısı

Kat. no 30 - Fig. 4.30.

Alan: Güney Yamaç Açma 3

Hamur: Sert ve sıkı, çok az beyaz mika ve kireç katkılı 2.5 YR 4/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 4/8 (Red) - 2.5 YR 3/3 (Dark Reddish Brown)

Ölçüler: Aç. 12.6 cm; Y. 3.9 cm; Ck. 0.2 cm
Referans: Doksanaltı 2006, 413, K134.
Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu - MS 1. yüzyılın sonu

Kat. no 31 - Fig. 4.31.

Alan: Güney Yamaç Açma 4
Hamur: Sert ve sıkı, çok az beyaz mika ve kireç katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)
Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)
Ölçüler: Aç. 17.6 cm; Y. 3.9 cm; Ck. 0.5-0.6 cm
Referans: Doksanaltı 2006, 372. K104c.
Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - MS 3. yüzyılın başı

Kat. no 32 - Fig. 4.32.

Alan: Güney Yamaç Açma 5
Hamur: Sert, sıkı, çok ince orta yoğunlukta kireç ve mika katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)
Astar: -
Ölçüler: Aç. 7.4 cm; Y. 11.5 cm; Ck. 0.2-0.3 cm
Referans: Doksanaltı 2006, 389, 390, 593, Kat. no. 337, 338; 638, Kat. no. 494-498; 853, Kat. no. 1782-1785 (K124).
Tarih: MS 3. yüzyıl

Kat. no 33 - Fig. 4.33.

Alan: Güney Yamaç Açma 5
Hamur: Sert, sıkı, çok ince ve çok yoğun beyaz mika, çok az ve ince beyaz ve siyah renkli katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)
Astar: Dış yüz: 2.5 YR 5/8 (Red)
Ölçüler: Aç. 4.1 cm; Y. 6.5 cm; Ck. 0.2-0.6 cm
Referans: Doksanaltı 2006, 391, K128; Sackett 1992, 249, 250, 254, Pl. 196. U110.
Tarih: MS 2. yüzyılın sonu - MS 3. yüzyılın başı

Yerel/Bölgesel Seramikler

Kat. no 34 - Fig. 4.34.

Alan: Güney Yamaç Açma 1
Hamur: Sert, sıkı, ince ve yoğun beyaz mika katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)
Astar: Dış yüz: 10 R 5/8 (Red) - 2.5 YR 4/4 (Reddish Brown) İç yüz: 2.5 YR 4/4 (Reddish Brown)
Ölçüler: Aç. 13.2 cm; Y. 2.3 cm; Ck. 0.2 cm
Referans: Kenrick 1985, 101, 100, Fig. 20. B135.1; Gasperetti 2003, 149, Pl. 92. 31; Gitin 1990, Pl. 35, 11; Kassab-Tezgör 2003, 39, 40, Pl. XXXIII. 2; Sieglin 1913, 146, 147, Abb. 158. 10.
Tarih: MO 1. yüzyılın sonu - MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 35 - Fig. 4.35.

Alan: Güney Yamaç Açma 1
Hamur: Sert, sıkı, ince ve yoğun beyaz ve ~~sarı~~ mika katkılı. Yüzeyde mika çok daha yoğunlaşırken kırmızı renkli katkılar da görülür 5 YR 6/8 (Reddish Yellow)
Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)
Ölçüler: Aç. 11.8 cm; Y. 3.7 cm; Ck. 0.3-0.5 cm
Referans: -
Tarih: MO 1. yüzyılın sonu - MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 36 - Fig. 4.36.

Alan: Güney Yamaç Açma 1
Hamur: Sert, sıkı, ince ve az beyaz mika katkılı olup yüzeyinde ince ve yoğun mika görülür 2.5 YR 7/8 (Light Red)
Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 10 R 5/6 (Red)
Ölçüler: Aç. 14.2 cm; Y. 2.7 cm; Ck. 0.1-0.3 cm
Referans: Coldstream 1973, 46, Fig. 17. J 8; Slane-Wright 1980, 159, Pl. 32. 97; Williams 1977, 79, Pl. 31. 38.

Tarih: MO 1. yüzyılın sonu – MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 37 - Fig. 4.37.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Sert, sıkı, yoğun ve ince beyaz mika katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç yüz: 10 R 6/8 (Light Red)

Ölçüler: Aç. 9.4 cm; Y. 2 cm; Ck. 0.1-0.2 cm

Referans: Bkz. Kat. no 36

Tarih: MO 1. yüzyılın sonu – MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 38 - Fig. 4.38.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Sert, sıkı, çok ince ve yoğun mika, çok az çok ince kırmızı katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: -

Ölçüler: Aç. 12 cm; Y. 3.3 cm; CK. 0.3 cm

Referans: Köglr 2010, 103, Abb. 53. Kn. 14, 15.

Tarih: MO 1. yüzyılın sonu – MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 39 - Fig. 4.39.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Sert, sıkı, çok ince ve yoğun mika, çok az çok ince kırmızı katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: -

Ölçüler: Aç. 11.4 cm Dç. 3.3 cm; Y. yaklaşık 7 cm; Ck. 0.1-0.3 cm

Referans: Bkz. Kat. no 38

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu – MS 1. yüzyılın başı

Kat. no 40 - Fig. 4.40.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Orta sert, çok ince yoğun mika, çok az ince kırmızı ve beyaz renkli katkılı 2.5 YR 4/1 (Dark Reddish Gray)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 26 cm; Y. 4 cm; Ck. 0.3-0.7 cm

Referans: Doksanaltı 2006, 239, 240, Form K23b.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın sonu

Kat. no 41 - Fig. 4.41.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Orta sert, çok yoğun çok ince mika ve çok az çok ince kırmızı katkılı İç: 2.5 YR 6/1 (Reddish Gray) Dış: 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: -

Ölçüler: Aç. 2.8 cm; Y. 9.2 cm; Ck. 0.3-0.6 cm

Referans: -

Tarih: MS 2. - 3. yüzyıl

Kat. no 42 - Fig. 4.42.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Orta sert, çok yoğun çok ince mika ve çok az çok ince kırmızı katkılı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Astar: -

Ölçüler: Dç. 2.4 cm; Y. 7.6 cm; Ck. 0.2-0.4 cm

Referans: -

Tarih: MS 2. - 3. yüzyıl

Phokaia Kırmızı Astarlı Seramikleri

Kat. no 43 - Fig. 5.43.

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Sert, sıkı, ince ve az beyaz mika, çok az ve ince kum katkılı 2.5 YR 6/6 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/6 (Red)

Ölçüler: Aç. -; Y. 3.9 cm; Ck. 0.4-0.6 cm

Referans: Hayes 1972, 325, Fig. 65. 1; Hayes 2008, 87, 237, Fig. 37. 1230; Doksanaltı 2006, 498, Kat. no 237 (K210a); Uğuz 2015, 111, Çiz. 1. 2.
Tarih: MS geç 4. yüzyıl – MS erken 5. yüzyıl

Kat. no 44 - Fig. 5.44.

Alan: Kuzey Kule 7

Hamur: Sert, sıkı ve gözeneksiz, çok ince ve orta miktarda kireç, çok az ve ince mika katkılı 2.5 YR 5/6 (Red)

Astar: Dış yüz: 10 R 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 28.6 cm; Y. 2.5 cm; Ck. 0.4-0.8 cm

Referans: Hayes 1972, 329, 330, Fig. 67. 7, 9; 332, Fig. 68. 10; Hayes 2008, 240, 241, Fig. 39. 1266- 1273; Uğuz 2015, 51-57, Çiz. 10-16. 46-66.

Tarih: MS 5. yüzyılın ikinci yarısı

Kat. no 45 - Fig. 5.45.

Alan: Kuzey Kule 5

Hamur: Sert ve gözeneksiz, çok ince ve orta miktarda kireç, orta yoğunlukta ve ince kum katkılı 2.5 YR 4/8 (Red).

Astar: -

Ölçüler: Aç. 26.8 cm; Y. 1.8 cm; Ck. 0.4 -0.5 cm

Referans: Hayes 1972, 331, 332, Fig. 68. 14-16; Hayes 2008, 241, Fig. 39. 1275- 1279; Uğuz 2015, 58, 60, Çiz. 17-19. 73-80.

Tarih: MS 5. yüzyılın sonu – MS 6. yüzyılın ilk yarısı

Kat. no 46 - Fig. 5.46.

Alan: Doğu Kule 1

Hamur: Sert, sıkı ve çok az çok ince gözenekli, çok ince ve orta miktarda kireç, çok az çok ince mika katkılı 10 R 5/6 (Red)

Astar: -

Ölçüler: Aç. 24.2 cm; Y. 2.4 cm; Ck. 0.7 cm

Referans: Bkz. Kat. no 45.

Tarih: MS 5. yüzyılın sonu – MS 6. yüzyılın ilk yarısı

Kat. no 47 - Fig. 5.47.

Alan: Doğu Kule 1

Hamur: Çok sert, sıkı ve gözeneksiz, az ve çok ince beyaz mika, çok az ve ince kireç katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 10 R 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 24 cm; Y. 1.5 cm; Ck. 0.4 cm

Referans: Hayes 1972, 331, 334, Fig. 69. 17, 19, 23-25; Hayes 2008, 241, 242, Fig. 39. 1280, 1281; Fig. 40. 1282-1291; Uğuz 2015, 61-72, Çiz. 19-31. 82-133; kaide parçaları: Çiz. 31-34. 134-144.

Tarih: MS 6. yüzyılın ilk yarısı ve ortası

Kat. no 48 - Fig. 5.48.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Çok sert, sıkı, ince ve orta miktarda kireç, çok az ince mika ve kum katkılı 5 YR 6/6 (Reddish Yellow)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 4/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 26.6 cm; Y. 2.1 cm; Ck. 0.5-0.6 cm

Referans: Bkz. Kat. no 47.

Tarih: MS 6. yüzyılın ilk yarısı ve ortası

Kat. no 49 - Fig. 5.49.

Alan: Kuzey Kule 3

Hamur: Sert ve çok az çok ince gözenekli, ince ve yoğun kireç, az ve ince kum katkılı 2.5 YR 5/6 (Red)

Astar: Dış yüz: 10 R 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 18.8 cm; Y. 1.3 cm; Ck.0.3-0.6 cm

Referans: Bkz. Kat. no 47.

Tarih: MS 6. yüzyılın ilk yarısı ve ortası

Kat. no 50 - Fig. 5.50.

Alan: Güney Yamaç Açma 7

Hamur: Sert, sıkı, gözeneksiz, çok ince ve orta miktarda kireç, çok ince ve az mika ve kum katkılı 2.5 YR 4/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzü astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 10.2 cm; Y. 1.9 cm; Ck. 0.3-0.6 cm

Referans: Hayes 1972, 342; 340, Fig. 70. 1, 2 (Form 8); Hayes 2008, 244, 1315-1317; Uğuz 2015, 86, 87, Çiz. 43, 44. 182-185; Fırat 2015, 169, 179, Res. 8.

Tarih: MS 5. yüzyılın ikinci yarısı - MS 6. yüzyılın başı

Kat. no 51 - Fig. 5.51.

Alan: Güney Yamaç Açma 7

Hamur: Çok sert, sıkı ve gözeneksiz, az ve çok ince beyaz mika, çok az ve ince kireç katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç yüz: 10 R 5/8 (Red)

Ölçüler: -

Referans: Hayes 1972, 367, 366, Fig. 79. 73-J.

Tarih: MS 5. yüzyılın sonu - MS 6. yüzyılın sonu

Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri

Kat. no 52 - Fig. 5.52.

Alan: Güney Yamaç Açma 4

Hamur: Sert ve taneli, çok ince ve çok yoğun kuvars, az ve ince siyah ve beyaz renkli katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 6/8 (Light Red)

Ölçüler: Aç. 18 cm; Y. 3.8 cm; Ck. 0.5 cm

Referans: Hayes 1972, 35, 37, 32, Fig. 4. 12; Hayes 2008, 218, Fig. 30. 955; Hayes 1983, 118, 121, Fig. 4. 37; Doksanaltı 2006, 535, Kat. no 101; Kenrick 1985, 345, 342, Fig. 64. 606. 2.

Tarih: MS 100 - MS 160

Kat. no 53 - Fig. 5.53.

Alan: Güney Yamaç Açma 5

Hamur: Sert ve taneli çok ince ve yoğun kuvars, ince ve orta miktarda beyaz mika, orta yoğunlukta ince kireç, orta miktarda ince kahverengi ve siyah renkli katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 13.6 cm; Y. 3.8 cm; Ck. 0.4-0.5 cm

Referans: Hayes 1972, 39, 41, 40, Fig. 6. 11; Bonifay 2004, 157, 158, Fig. 85. 6. (Tip 7); Bonifay - Capelli 2013, 73, 75, 79, Fig. 6. 46; Kenrick 1985, 345, 342, Fig. 64. 608. 2.

Tarih: MS 160 - MS 200

Kat. no 54 - Fig. 5.54.

Alan: Kuzey Kule 8

Hamur: Sert, sıkı ve gözeneksiz, çok az ve ince beyaz mika ve kireç katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. Yaklaşık 22 cm; Y. 2.1 cm; Ck. 0.6-0.7 cm

Referans: Hayes 1972, 69, 73, 68, Fig. 12. 60; Hayes 2008, 221, Fig. 32. 995-998; Bonifay 2004, 57, Fig. 26. 1, 2; 2 nolu örnek kaide parçasına aittir (Tip 65); Ghaliya v.d. 2005, 496, 504, Fig. 5. 29, 30; 30 nolu örnek kaide parçasına aittir; Kenrick 1985, 356, 354, Fig. 66. 632. 4; Bonifay 2016, 561, Fig. 2.14. 151.

Tarih: MS 350 - MS 400

Kat. no 55 - Fig. 5.55.

Alan: Kuzey Kule 8

Hamur: Sert, çok az gözenekli, az ve çok ince kireç ve beyaz mika katkılı 2.5 YR 5/8 (Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 2.5 YR 5/8 (Red)

Ölçüler: Aç. 14.4 cm; Y. 2.3 cm; Ck. 0.4 cm

Referans: Hayes 1972, 141, 144, 142, Fig. 26. 23, 24; Hayes 2008, 231, Fig. 36. 1141, 1142; Bonifay 2004, 179, 178, Fig. 95. 1. (Tip 52); Bonifay 2016, 558, Fig. 2.7. 124; Kenrick 1985, 364, 360, Fig. 67. 654. 2; Fulford 1984, 65, 64, Fig. 17. 47. 2, 4-6; Hayes 1976, 56, 55, Fig. 3. 40; Munoz v.d. 2005, 15, 34, Fig. 10. 2; Hayes 1973, 113, 112, Fig. 50. 2496; Mackensen 1993, 360, 361, 430-432, 619, 620, Lev. 75. 6-8. (Form 52).

Tarih: MS 530 - MS 600

Kat. no 56 - Fig. 5.56.

Alan: Kuzey Kule 2

Hamur: Sert ve taneli, çok az çok ince mika, ince ve orta miktarda kireç, az ve ince kuvars, kırmızı ve siyah katkılı 10 R 5/8 (Red)

Astar: 10 R 5/6 (Red)

Ölçüler: Aç. 26 cm; Y. 1.4 cm; Ck. 0.7-0.8 cm

Referans: Hayes 1972, 150, 151, 146, Fig. 27. 7; Hayes 2008, 232, Pl. 56. 1149; Kenrick 1985, 367, 360, Fig. 67. 657; Fulford 1984, 69, 68, Fig. 19. 56; Hayes 1976, 56, 55, Fig 3. 29; Munoz v.d. 2005, 15, 34, Fig. 10. 5; Mackensen – Schneider 2002, 129, Fig. 4. 8; Bonifay 2016, 558, Fig. 2.7. 126.

Tarih: MS 490 - MS 550

Kat. no 57 - Fig. 5.57.

Alan: Kuzey Kule 3

Hamur: Sert, sıkı ve gözeneksiz, çok az çok ince mika katkılı 10 R 6/8 (Light Red)

Astar: İç ve dış yüzeyi astarlı 10 R 5/8 (Red)

Ölçüler: Dç. 9.6 cm; Y. 1.2 cm; Ck. 0.4-0.5 cm

Referans: Hayes 1972, 166, 169, 168, Fig. 32. 8, 9, 15, 16; Hayes 2008, 233, Fig. 36. 1161-1162; Kenrick 1985, 369, 370, 366, Fig. 68. 664. 1; Hayes 1973, 110, 109, Fig. 48. 2451; 113, 112, Fig. 50. 2517.

Tarih: MS 580/600 - MS 660

Kat. no 58 - Fig. 5.58.

Alan: Güney Yamaç Açma 1

Hamur: Sert, sıkı, ince, çok ince ve yoğun beyaz mika katkılı 10 R 5/8 (Red) / 10 R 6/8 (Light Red)

Astar: Dış yüz: 10 R 5/8 (Red) / 10 R 6/8 (Light Red)

Ölçüler: Gövde ç. 10 cm; Y. -; Ck. 0.1-0.2 cm

Referans: -

Tarih: MS 3. yüzyıl

KAYNAKÇA

Abadie-Reynal – Sodini 1992

C. Abadie-Reynal – J. P. Sodini, *La céramique paleochrétienne de Thasos, Études Thasiennes XIII*. École Française d'Athènes, Paris, 1992.

Abadie-Reynal v.d. 2005

C. Abadie-Reynal – A. Sophie Martz – A. Cadour, “Late Roman and Byzantine Pottery in Zeugma: Groups of the beginning of the 5th century”, *ÇANAK: Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, Eds. B. Böhlendorf-Arslan – A. O. Uysal – J. Witte-Orr, İstanbul, 2005, 181-194.

Akyürek 1992

N. E. Akyürek, “Terra Sigillata aus dem Heiligtum des Apollon Smintheios”, *Studien zum antiken Kleinasien II, Asia Minor Studien 8*, 1992, 125-167.

Arslan 2007

M. Arslan, *Mithridates VI Eupator, Roma'nın Büyük Düşmanı*, İstanbul, 2007.

Baran 2023

A. Baran, “2020-2021 İdyma Kazı Çalışmaları”, *TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, 42. Kazı Sonuçları Toplantısı, Cilt 1, 23-27 Mayıs 2022, Denizli*, Ankara, 2023, 9-17.

Bean – Cook 1957

G. E. Bean – J. M. Cook, “The Carian Coast III”, *BSA 52*, 1957, 58-146.

Beyll 1993

D. Beyll, “Terra Sigillata Aus Der Marienkirche in Ephesos Erste Z Wichanbilanz Österreichisches”, *Archäologisches Institut berichte und Materialien*, Heft 5, Vienna, 1993, 1-30.

Bonifay 2003

M. Bonifay, “La Céramique Africaine, Un Indice du Développement Economique?”, *AnTard 11*, 2003, 113-128.

Bonifay 2004

M. Bonifay, *Etudes sur le céramique romaine tardive d'Afrique*, BAR Int Ser 1301, Oxford, 2004.

Bonifay 2005

M. Bonifay, “Observations sur la diffusion des céramiques africaines en Méditerrané orientale durant l'antiquité tardive”, *Mélanges Jean-Pierre Sodini (Travaux et Memoires 15)*, Paris, 2005, 565-581.

Bonifay 2016

M. Bonifay, "Éléments de Typologie des Céramiques de l'Afrique Romaine", *La ceramica africana nelle Sicilia romana* Ed. D. Malfitana – M. Bonifay) Catania, 2016, 507-576.

Bonifay – Capelli 2013

M. Bonifay – C. Capelli, "Milet, "Les Thermes du Levant à Leptis Magna: quatre contextes céramiques des IIIe et IVe siècles", *Antiquités africaines*, 49, 2013, 67-150.

Burkhalter 1987

F. Burkhalter, "La céramique hellénistique et romaine du sanctuaire d'Aphrodite à Amathonte", *BCH* 111,1, 1987, 353-395.

Cau v.d. 2011

M. A. Cau – P. Reynolds – M. Bonifay, "An initiative for the revision of late Roman fine wares in the Mediterranean (c. AD 200-700): The Barcelona ICREA/ESF Workshop", *LRFW 1: Solving Problems of Typology and Chronology*, Eds. M. A. Cau – P. Reynolds – M. Bonifay, Oxford, 2011, 1-14.

Civelek 2010

A. Civelek, "Red slip from Tralles Excavations", *CollAn* IX, 2010, 169-191.

Coldstream 1973

J. N. Coldstream (Ed.), *The Pottery*. In *Knossos. The Sanctuary of Demeter. Suppl. Vol. 8*, Oxford, 1973, 18-55.

Cons. Porph

Constantinus Porphyrogenitus, *De Thematibus et de Administrando Imperio*, (ed. I. Bekkerus), Bonn (1840) (*Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae* 14).

Claudii Ptolemaei 1966

Claudii Ptolemaei *Geographia* (lib. 1-3). Ed. K. Müller. Paris 1883. Claudii Ptolemaei *Geographia* (lib. 4-8). Ed. C. F. A. Nobbe I-II. Leipzig (1845). Reprinted in Hildesheim, 1966.

Crowfoot 1957

G. M. Crowfoot, "The Objects from Samaria", *Palestine Exploration Fund*, Ed. J. W. Crowfoot – G. M. Crowfoot K. M. Kenyon), London, 1957, 235-272, 306-357.

Daszewski 1995

W. A. Daszewski, "Cypriot Sigillata in Marina el-Alamein", *Hellenistic and Roman Pottery in the Eastern Mediterranean—Advances in Scientific Studies*. Nieborow, 18-20 December 1993, Ed. H. Meyza – J. Mlynarczyk, Warszawa, 1995, 27-40.

Diehl v.d. 1886

M. Ch. Diehl – M. G. Cousin, “Villes inconnues du golfe Céramique, Kedreai et Idyma”, *BCH* 10, 1886, 423-430.

Doksanaltı 2006

E. Doksanaltı, Knidos Kap Krio Kazı Alanı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, 2006.

Doksanaltı 2007

E. Doksanaltı, “Knidos- Kap Krio Çalışmalarında Bulunan Sarnıç Buluntuları – II Kulplu Kaseler”, *İDOL*, 9.34, 2007, 8-14.

Elaigne 2002

S. Elaigne, “L’Intoduction des Céramiques Fines Hellénistiques du Bassin Oriental de la Méditerranée à Alexandrie”, *Importations et Imitations Locales. Céramiques hellénistiques et romaines*, TMO 35, Maison de l’Orient, Lyon, 2002, 159-173.

Empereur v.d. 1986

J. Y. Empereur – M. Picon, “A propos d’un nouvel atelier de ‘Late Roman C’”, *Figlina* 7, 1986, 143-186.

Erol 2004

D. Erol, Tralleis Kenti Kazılarında Ele Geçen Baskılı Terra Sigillata, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, 2004.

Ettlinger v.d. 1990

E. Ettlinger – B. Hedinger – B. Hoffmann – P. M. Kenrick – G. Pucci – K. Roth-Rubi – G. Schneider – S. von Schnurbein – C. M. Wells – S. Zabehlicky-Scheffener, *Conspectus formarum terrae sigillatae Italico modo confectae*. Mat. röm.-german. Keramik 10, Bonn, 1990.

Fırat 2015

M. Fırat, “Seramik Çöplüğü Alanı Verileri Doğrultusunda Phokaia Kırmızı Astarlı Kapları”, *Prof. Dr. Ömer Özyiğit’e Armağan. Studies in Honour of Ömer Özyiğit*, Eds. E. Okan – C. Atıla, İstanbul, 2015, 163-180.

Fraser ve Bean 1954

P. M. Fraser – G. E. Bean, *The Rhodian Peraea and Islands*, Oxford, 1954.

Fulford 1984

M. G. Fulford, “The Red Slip Wares”, *Excavations at Carthage: The British Mission Volume I,2*, Sheffield, Eds. M. G. Fulford – D. P. S. Peacock, 1984, 48-115.

Gabrielsen 2000

V. Gabrielsen, "The Rhodian Peraia in the Third and Second Centuries BC", *C&M* 5, 2000, 129-183.

Gasperetti 2003

G. Gasperetti, "Osservazioni preliminari sulla ceramica romana di Iasos di Caria", *Materiali dal quartiere a sud del teatro., Les céramiques en Anatolie aux époques hellénistiques et romaines. Actes de la Table Ronde d'Istanbul, 23-24 mai 1996. Institut Français d'Études Anatoliennes-Georges Dumézil, Ed. C. Abadie-Reynal, Istanbul, 2003, 141-163.*

Gassner 1997

V. Gassner, *Das Südtor der Tetragonos-Agora. Keramik und Kleinfund.* FiE 13, 1, 1, Wien, 1997.

Ghalia v.d. 2005

T. Ghalia – M. Bonifay – C. Capelli, "L'atelier de Sidi-Zahruni: mise en évidence d'une production d'amphores de l'Antiquité Tardive sur le territoire de la cité de Neapolis (Nabeul, Tunisie)", *LRCW 1 (BarIntSer 1340)*, Eds. J. Ma. G. Í Esparraguera – J. B. Í Garrigos – M. A. Cau Ontiveros Oxford, 2005, 495-508.

Gitin 1990

S. Gitin, *Gezer III. A Ceramic Typology of the Late Iron II, Persian and Hellenistic Periods at Tell Gezer*, Jerusalem, 1990.

Guidi 1924

G. Guidi, "Viaggio di Esplorazione in Caria", *ASAtene* 4-5, 1924, 345-396.

Gürbüz 2006

M. Gürbüz, *İdyma'daki Hellenistik Dönem Oda Mezarı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, 2006.

Harlaut 2002

C. Harlaut, "Productions céramiques égyptiennes d'Alexandrie à l'époque ptolémaïque. Évolution des formes et des fabriques: traditions locales et innovations", *Céramiques hellénistiques et romaines, productions et diffusion en Méditerranée orientale* (Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne). [Actes du colloque tenu à la Maison de l'Orient méditerranéen Jean Pouilloux du 2 au 4 mars 2000], Tome 35, Lyon, 2002, 263-287.

Hawthorne 1997

J. W. J. Hawthorne, "Post Processual Economics: the role of African Red Slip Ware vessel volume in Mediterranean demography", *TRAC* 96, 1997, 29-37.

Hayes 1972

J. W. Hayes, *Late Roman Pottery*, London, 1972.

Hayes 1973

J. W. Hayes, "Roman Pottery from the South Stoa at Corinth", *Hesperia*, Vol. 42, 1973, 416-470.

Hayes 1976

J. W. Hayes, "Pottery: Stratified Groups and Typology", *Excavations at Carthage 1975* Conducted by the University of Michigan, Ed. J. H. Humphrey, Tunis, 1976, 47-108.

Hayes 1983

J. W. Hayes, "The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery", *The Annual of the British School at Athens*, Vol. 78, 1983, 97-169.

Hayes 1985

J. W. Hayes, *Sigillate Orientali. In Atlante. Delle Forme Ceramiche. II. Ceramica Fine Romana Nel Bacino Mediterraneo*, 1-96., Tav. I-XXIII, Roma, 1985.

Hayes 1991

J. W. Hayes, *The Hellenistic and Roman Pottery*, Paphos III, Nicosia, 1991.

Hayes 1997

J. W. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, London, 1997.

Hayes 2008

J. W. Hayes, *Roman Pottery: Fine-Ware Imports. The Athenian Agora*, Vol. 32, Roman Pottery: Fine-Ware Imports, Princeton, 2008.

İren – Gürbüzer 2005

K. İren – M. Gürbüzer, "Idyma İlkçağ Kenti ve Çevresi 2004 Yılı Arkeolojik Envanteri ve Yüzey Araştırması", *TÜBA KED* 4, 2005, 7-31.

İren – Gürbüzer 2006

K. İren – M. Gürbüzer, "Idyma İlkçağ Kenti ve Çevresi 2005 Yılı Arkeolojik Envanteri ve Yüzey Araştırması", *TÜBA KED* 5, 2006, 7-22.

Kaletsch 1999

Kaletsch H., "Karia", *DNP* 6, 1999, 271-277.

Kassab-Tezgör 2003

D. Kassab-Tezgör, “La Ceramique Fine de L’atelier A1 de Cnide”, *Les Ceramiques en Anatolie Aux Epoques Hellenistique et Romaine. Actes de la Table Ronde d’Istanbul, 23-24 mai 1996*, Ed. C. Abadie-Reynal, Paris, 2003, 35-43.

Kenrick 1985

P. M. Kenrick, *The Fine Pottery Excavations at Sidi Khrebish, Benghazi, Berenice, 3.1, Tripoli*, 1985.

Kenrick 2013

P. M. Kenrick, “Pottery Other Than Transport Amphorae”, *Excavations at Zeugma*, Ed. W. Aylward, California, 2013, 1-81.

Kögler 2000

Kögler, P., “Frühkaiserzeitliche FeinKeramik aus Knidos; Die Füllung einer Zisterbe in der sog. ‘Blocked Stoa’”, *RCRF Acta* 36, 69- 74.

Kögler 2005

P. Kögler, “Import, export, imitation. Trade and the economic power of late Hellenistic and early Imperial Knidos according to the fine pottery”, *Trade Relations in the Eastern Mediterranean from the Late Hellenistic Period to Late Antiquity: The Ceramic Evidence*, Eds. M. B. Briese – L. E. Vaag, University Press of southern Denmark, 2005, 50-62.

Kögler 2010

P. Kögler, *Feinkeramik aus Knidos vom mittleren Hellenismus bis in die mittlere Kaiserzeit*, Reichert Verlag, Wiesbaden, 2010.

Kögler 2014

P. Kögler, “Table Ware from Knidos: The Local Production during the 2nd and 1st Centuries BC”, *Pottery, People, and Places: Study and Interpretation of Late Hellenistic Pottery. BSS* 16, Eds. P. Guldager-Bilde – M. L. Lawall, Aarhus University Press, 2014, 157-174.

Ladstätter 2008

S. Ladstätter, “Funde. Römische, spätantike und byzantinische Keramik”, *Das Vadiusgymnasium in Ephesos. Archaologie und Baubefund*, *FiE* 14/1, Eds. M. Steskal – M. La Torre, Wien, 2008, 97-186.

Lund 2005

J. Lund, “An Economy of Consumption: The Eastern Sigillata A Industry in the Late Hellenistic Period”, *Making, Moving and Managing. The New World of Ancient Economies, 323-31 B.C.* Ed. Z. H. Archibald – J. K. Davies – V. Gabrielsen, Oxford, 2005, 233-252.

Mackensen 1993

M. Mackensen, Die spätantiken sigillata- und Lampentöpfereien von el Mahrine (Nordtunesien): Studien zur nordafrikanischen Feinkeramik des 4. bis 7. Jahrhunderts (Munchner Beiträge zur Vor- und Frühgeschichte 50), Munich, 1993.

Mackensen 1998

M. Mackensen, "Centres of African Red Slip ware production in Tunisia from the late 5th to the 7th century", *Ceramica in Italia: VI-VII secolo. Atti del Convegno in onore di John W. Hayes*, Roma, 11-13 maggio 1995, Ed. L. Sagui, Florence, 1998, 23-39.

Mackensen 2006

M. Mackensen, "The study of 3rd century African red slip ware based on the evidence from Tunisia", *Old Pottery in a New Century, Innovating Perspectives on Roman Studies*, Ed. D. Malfitana – J. Poblome – J. Lund, Catania, 2006, 105-124.

Mackensen – Schneider 2002

Mackensen, M. – Schneider, G., "Production centres of African Red Slip ware (3rd-7th c.) in northern and central Tunisia: archaeological provenance and reference groups based on chemical analysis", *JRA* 15, 121-58.

Magie 1950

D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor. To The End Of The Third Century After Christ*, Princeton, New Jersey, 1950.

Marquié 2002

S. Marquié, "La circulation des sigillées d'époque impériale au sud de Chypre", *Céramiques hellénistiques et romaines, productions et diffusion en Méditerranée orientale* (Chypre, Égypte et côte syro-palestinienne). [Actes du colloque tenu à la Maison de l'Orient méditerranéen Jean Pouilloux du 2 au 4 mars 2000], Lyon, 2002, 289-301.

Mayet – Picon 1986

F. Mayet – M. Picon, "Une sigillée phocéenne tardive (Late Roman C ware) et sa diffusion en Occident", *Figlina* 7, 1986, 129-142.

Meiggs 1972

R. Meiggs, *The Athenian Empire*, Edinburgh University Press, 1972.

Meriç 2002

R. Meriç, *Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos*, FiE IX/3. Wien, 2002.

Meritt v.d. 1950

B. D. Meritt – H. T. Wade-Gery – M. F. McGregor, *The Athenian Tribute Lists III*, 1950.

Meyer-Schlichthmann 1988

C. Meyer-Schlichthmann, *Die Pergamenische Sigillata aus der Stadtgrabung von Pergamon*, Berlin, New York, 1988.

Mitsopoulos-Leon 1991

V. Mitsopoulos-Leon, *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos. Kleinfunde 1. Teil. Keramik hellenistischer und römischer Zeit*, FiE 9/2/2, Wien, 1991.

Moevs 1973

M. T. M. Moevs, *The Roman Thin Walled Pottery from Cosa (1948-1954)*, Rome, 1973.

Munoz v.d. 2005

A. J. M. Munoz – J. V. Sanchez – S. G. Lorca – S. F. R. Asensio, “Conjuntos Ceramicos Tardios de las Excavaciones en el Teatro Romano de Cartagena”, *LRCW 1: Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean (BarIntSer 1340)*, Ed. J. Ma. G. Í Esparraguera – J. B. Í Garrigos – M. A. Cau Ontiveros, Oxford, 2005, 1-36.

Myres 1920

J. L. Myres, “The Dodecanese (Continued)”, *The Geographical Journal* 56, 1920, 425-441.

Negev 1986

A. Negev, “The Late Hellenistic And Early Roman Pottery Of Nabatean Oboda: Final Report”, *Qedem*, Vol. 22, I-XXII, 1986, 1-144.

Özyurt Özcan 2013

H. Özyurt Özcan, “Akyaka’daki Çatalçam Bazilikasına ait Döşeme Mozaikleri”, *Olba XXI*, 2013, 457-488.

Ptol. Geogr.

Ptol. geogr. Claudius Ptolemaeus, *Geographia*, Books 1-5, ed. C. Müller, 2 vols. maps, Paris, 1883-1901. Books 6-8, ed. C.F.A. Nobbe, Leipzig, 1833-45. Book 6.1- 6.21, ed. H. Humbach and S. Ziegler, *Ptolemy Geography*, Book 6, Part 1, Wiesbaden, 1998.

Riley 1979

J. A. Riley, “The Coarse Pottery from Berenice”, *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice) II*, Libya Antiqua Suppl. 5, 2, Ed. J. A. Lyod, Tripoli, 1979, 91-467.

Rotroff 1997

S. I. Rotroff, *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material*, The Athenian Agora XXIX. Princeton, New Jersey, 1997.

Sackett 1992

L. H. Sackett, *Knossos from Greek City to Roman Colony. Excavations at the Unexplored Mansion II*. The British School of Archaeology at Athens, Oxford, 1992.

Schneider 1995

G. Schneider, "Roman Red and Black Slipped Pottery from NE-Syria and Jorhan First Result of Chemical Analysis", *Hellenistic and Roman Pottery in the Eastern Mediterranean—Advances in Scientific Studies, Acts of the II Nieborow Pottery Workshop*, Eds. H. Meyza – J. Mlynarczyk, Nieborow, 1995, 415-422.

Sieglin 1913

E. Sieglin, *Von, Ausgrabungen in Alexandria*, Leipzig, 1913.

Slane-Wright 1980

K. Slane-Wright, "A Tiberian Pottery Deposit from Corinth", *Hesperia*, 49, No. 2, 1980, 135-177.

Slane-Wright 1997

K. Slane-Wright, "The Fine Wares", *Tel Anafa II, i. The Hellenistic and Roman Pottery*, Ed. S. C. Herbert, Ann Arbor, 1997, 247-406.

Stephanos Byzantios 1849

Stephanos Byzantios, (Steph. Byz. *Ethnika*) *Stephani Byzantii, Ethnicorum*. Ed. A. Meineke. Berlin: Impensis G. Reimeri, 1849.

Strabon

Strabon, *The Geography of Strabo*. 1917-1932. With an English Trans. by H. L. Jones I-VIII. London, New York (The Loeb Classical Library).

Şenol 2003

A. K. Şenol, *Marmaris Müzesi Ticari Amphoraları*, Ankara, 2003.

Takaoğlu 2006

T. Takaoğlu, "New Lights on the Origins of Eastern Sigillata B Ware", *Anadolu Arkeolojisine Katkılar (65. Yaşında Abdullah Yaylalı'ya Sunulan Yazılar)*, Ed. T. Takaoğlu, İstanbul, 2006, 263-267.

Tekkök-Karaöz v.d. 2023

B. Tekkök-Karaöz – A. A. Akyol – D. Tamer – E. Kırkanlı – Y. K. Kadioğlu, "İdyma/Akyaka Kalesi 2021 Kazısı Seramik Çalışmaları ve Arkeometrik Analizleri", *TC Kültür ve*

Turizm Bakanlığı 36. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, 23-27 Mayıs 2022, Denizli, Ankara, 2023, 41-63.

Tekkök-Karaöz v.d.

B. Tekkök-Karaöz – E. Kırcanlı – D. Tamer – A. Baran, “2021-2022 Idyma Kazıları Ticari Amphoraları”, *International Symposium Olive Oil and Wine Production in the Aegean and Mediterranean in Antiquity. Rural Settlements, Urban Centers and Trade*, (Muğla, Türkiye, 24-26 Kasım 2022) (Baskıda).

Tekkök – Pernicka 2012

B. Tekkök – E. Pernicka, “Analysis of Eastern Sigillata B Finds From Troia”, *Türkiye’de Arkeometrinin Ulu Çınarları. Two Eminent Contributors to Archaeometry in Turkey*, Eds. A. A. Akyol – K. Özdemir, İstanbul, 2012, 345-358.

Tekkök v.d. 2001

B. Tekkök – S. Wallrodt – C. Yumni Gündem – C. B. Rose, “Two Roman Wells in the Lower City of Ilion. Quadrants C29 and w28”, *Studia Troica*, 11, 2001, 343-382.

Tekkök-Biçken 1996

B. Tekkök-Biçken, *The Hellenistic and Roman Pottery from Troia: Second Century B.C. to Sixth Century A.D.*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Missiori University, Columbia, 1996.

Uğuz 2015

G. Uğuz, Phokaia’nın Kuzeyinde Geç Roma Dönemi Bir Terra Sigillata Atölyesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2015.

Unterkirchner 1983

E. Unterkirchner, “Terra Sigillata aus dem Heraion von Samos”, *Athenische Abteilung*, Band 98, 1983, 173-214.

Williams 1977

II C. Williams, “Corinth 1976. Forum Southwest”, *Hesperia*, 46.1, 1977, 40-81.

Wintermeyer 2004

U. Wintermeyer, *Die hellenistische und frühkaiserzeitliche Gebrauchskeramik*, Mainz am Rhein, 2004.

Wittek 1967

P. Wittek, *Das Fürstentum Mentesche*, Amsterdam, 1967.

Yıldız 2021

V. Yıldız, "Metropolis Aşağı Hamam Palaestra'da (Han Yıkığı) Ele Geçen Doğu Sigillata B Grubu Seramikleri", *Cedrus IX*, 2021, 389-426.

Zelle 1997

M. Zelle, "Die Terra Sigillata aus der Westtor-Nekropole in Assos", *Asia Minor Studien*, Band 27, Bonn, 1997.